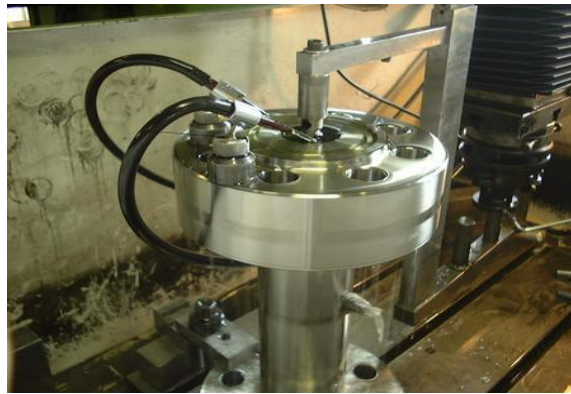

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

Verdsettelse av varige driftsmidler i Norske børsnoterte selskap

Bacheloroppgave utført ved
Høgskolen Stord/Haugesund - Økonomisk-administrativ utdanning

Av:
Brit Mari Olsen,
Beate Tandrevold,
Ann Kristin Eikeland

Haugesund 2011

Dette arbeidet er gjennomført som ledd i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund. Studenten(e) står selv ansvarlig for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Sammendrag

Oppgaven vil kartlegge hvordan norske børsnoterte virksomheter verdsetter varige driftsmidler. I den anledning er 87 regnskap studert og valgt til et representativt utvalg av børsnoterte virksomheter.

Problemstillingen er å finne ut hvor mange virksomheter som benytter seg av verdireguleringsmodellen, og hvorfor de velger vurderingsregler som de gjør.

I teoridelen er det hentet teori fra lærebøker samt Internett. I undersøkelsen er det benyttet både kvantitative og kvalitative metoder. Det ble startet med å gå gjennom de utvalgte regnskapene som ble mottatt fra Brønnøysundregisteret. Ut i fra funnene som ble gjort i gjennomgangen av regnskapene, der det viste seg at ingen bruker verdireguleringsmodellen, ble det deretter utført en «mini survey»-analyse. Dette for å kunne svare på spørsmål 2 i problemstillingen. Det ble sendt e-post til alle virksomhetene hvor regnskapet hadde blitt studert. Det ble mottatt 20 svar, hvilket utgjør 10,2 % av alle børsnoterte virksomheter. Nyttig informasjon er også fremskaffet ved hjelp av enkeltintervjuer.

Hvordan de forskjellige virksomhetene tolker fordeler og ulemper ved de to vurderingsreglene, er forskjellig. Samtidig kan argumentene for valg av vurderingsregel sammenlignes. Det er en felles forståelse hos de forskjellige virksomhetene for hvorfor man velger kostprismodellen.

De grunnene som gjør at virksomhetene velger som de gjør, er at kostprismodellen gir det mest pålitelige, forståelige, sammenlignbare og relevante regnskapet. Dette så lenge markedet uteblir, og kostnaden ved å innhente markedspris ikke gir den rette nytteverdien. I tillegg er tradisjonen for kostprismodellen en del av bildet.

På grunnlag av denne konklusjonen og svarene om at verdireguleringsmodellen gir et dårlig beslutningsgrunnlag, antas det at verdireguleringsmodellen ikke ville blitt brukt selv om det hadde eksistert et marked.

Forord

Oppgaven er skrevet av tre tredjeårsstudenter som studerer økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund avd. Haugesund. To av studentene går på regnskap mens den tredje går på Finans- og økonomistyring. For at de som studerer regnskap skal ha muligheten til å bli autoriserte regnskapsførere, begrenser fagområdet seg til å skrive innenfor regnskapstemaet.

Temaet vi valgte å fordype seg i falt på vurderingsreglene for varige driftsmidler. Det er et ønske å kartlegge hvor mange som bruker verdireguleringsmodellen fremfor kostprismodellen, og samtidig finne ut hvorfor de velger vurderingsregler som de gjør.

Vi ønsker å takke vår veileder Svein Abrahamsen, for gode råd og hjelp til og fullføre vår bacheloroppgave. Han har vært en veldig dyktig veileder, som har tatt seg god tid til å gi grundig tilbakemelding. Vi vil også takke Helge Gulliksen for hjelp til korrekturlesing og finansdirektøren i Pronova Kristian Alberg, for gode innspill og ideer til oppgaven.

Haugesund 16.05.2011

Ann Kristin Eikeland

Brit Mari Olsen

Beate Tandrevold

Innhold

Sammendrag	i
Forord	ii
1. Innledning	1
2. Teori	3
2.1 Norske børsnoterte firmaers overgang fra NGAAP til IFRS	3
2.1.1 Internasjonal regnskapspraksis	4
2.2 Rammeverk	4
2.2.1 Konseptuelt rammeverk	5
2.2.2 Resultatorientert kontra balanseorientert regnskap	6
2.2.3. Kritikk av balanseorientert målstyring	7
2.3 Formålet med regnskap	10
2.3.1 Kvalitetskrav	10
2.3.2 Forståelighet	11
2.3.3 Relevans	11
2.3.4 Pålitelighet	12
2.3.5 Sammenlignbarhet	12
2.3.6 Regnskap som informasjonssystem	12
2.3.7 Brukerne av regnskapet	13
2.4 IAS 16	14
2.4.1 Verdireguleringsmodellen	16
2.4.2 Kostprismodellen	16
2.4.3 Eksempler på bruk av vurderingsregler	17
2.4.4 Likheter og forskjeller på vurderingsregler	19
3. Metode	20
3.1 Valg av metode	20
3.1.1 Kvantitativ metode	20
3.1.2 Kvalitativ metode	21
3.1.3 Valg av design	22
3.3 Fremgangsmåte	23
3.4 Svarprosent	24
3.5 Undersøkelsens validitet og reliabilitet.	25

4. Presentasjoner av resultater	27
4.1 Analyse av regnskapene	27
4.2 Analyse av svarene fra spørreundersøkelse	28
4.2.1 Spørsmål 1	28
4.2.2 Spørsmål 2	31
5. Analyse.....	32
5.1 Innledning.....	32
5.2 Drøfting	32
6. Konklusjon.....	37
Referanseliste.....	I
Vedlegg	III
Vedlegg I: Intervju av Knut Terje Fagerland	III
Vedlegg II: Utvalget	V
Vedlegg III: E-post til utvalget	VIII
Vedlegg IV: svar fra utvalget	IX
Vedlegg V: Utvalg med org.nr	I
Vedlegg VI: Sendt E-post.....	IV
Vedlegg VII: Utvalg	IX
Vedlegg VIII: Kategoriene med org.nr.....	XV

1. Innledning

Det er i dag 196 norske børsnoterte selskaper på Oslo Børs (Evensen Truls 2011, Oslo Børs). Disse er pålagt å følge internasjonale regnskapslover, IFRS («International Financial Reporting Standards»). Det internasjonale regnskapssystemet IFRS som er utarbeidet av IASB («International Accounting Standards Board») er et normativt rammeverk. Rammeverket har fokus på balansen slik at det sentrale blir målingen av eiendeler og gjeld, og dermed egenkapital. Det finnes utfordringer til deler av det normative rammeverket når det gjelder bruken i praksis.

Det norske regnskapssystemet NGAAP («Norwegian Generally Accepted Accounting Principles») er et deskriptivt rammeverk. Her tar man utgangspunkt i faktiske hendelser og transaksjoner. Dette rammeverket er resultatorientert. De aller fleste norske virksomheter følger etter NGAAP-systemet. Når en virksomhet børsnoteres må den følge de internasjonale regnskapslovene, IFRS. Man går da fra å føre regnskap etter deskriptivt rammeverk til et normativt rammeverk. Det er store forskjeller i prinsippene for regnskapsføring i disse to rammeverkene.

Temaet for denne oppgaven er å kartlegge hvor mange som bruker verdireguleringsmodellen fremfor kostprismodellen når de skal verdsette eiendelene sine, og hvorfor de velger disse vurderingsreglene. Det er åpnet for begge disse modellene i IFRS, og kostprismodellen er en vurderingsregel som også blir brukt i NGAAP. Både virksomhetene og brukerne av regnskapene er godt kjent med modellen. Modellen tar utgangspunkt i kostprisen når man balansefører, og eiendelen avskrives årlig med et bestemt beløp over dens økonomisk levetid. Verdireguleringsmodellen er en virkelig verdimodell. Man skal ved førstegangs balanseføring føre eiendelen til kostpris. Ved senere målinger balanseføres eiendelen til virkelig verdi. Forutsetningen for bruk av modellen er at det finnes et fungerende marked.

I kapittel 2 blir de bakenforliggende teoriene gjennomgått. Det er utført en sammenligning mellom norsk og internasjonal regnskapsføring. Videre i kapittel 3, metodekapittelet, er fremgangsmåten for å finne svar på problemstillingen beskrevet. I kapittel 4 blir resultatene fra undersøkelsene presentert, og i kapittel 5 drøftes svarene som etterfølges av konklusjonen i kapittel 6.

Problemstilling

Hvor mange virksomheter velger verdireguleringsmodellen fremfor kostprismodellen?

Hvorfor velger virksomhetene vurderingsregler som de gjør?

Formål

Formålet med denne oppgaven er å kartlegge hvordan norske børsnoterte firma verdsetter eiendelene sine, og undersøke hva som kan være årsakene til at selskapene velger slik de gjør. Det er her valgt å ha fokus på varige driftsmidler. Hvor mye av balansen de varige driftsmidlene utgjør varierer mye mellom selskapene. Det vil derfor være interessant å finne ut hvordan varige driftsmidler blir verdsatt. Målet med undersøkelsen er å få et klart svar på hvordan selskapene forholder seg til de to modellene.

2. Teori

2.1 Norske børsnoterte firmaers overgang fra NGAAP til IFRS

Overgangen fra NGAAP («Norwegian Generally Accepted Accounting Principles») til IFRS («International Financial Reporting Standards») er krevende for selskapene. Det nye regelverket innebærer store avvik fra gjeldende praksis. Når en bedrift går over til IFRS vil det bli vesentlige endringer i regnskapsprinsippene og opplysningskravene. De største endringene er at IFRS er et balanseorientert rammeverk med fokus på balansen og de endringene som skjer der. I balanseregnskapet etter IFRS-norm ønsker man å synliggjøre urealiserte verdiendringer for å vise hvilke verdier bedriften har. Rammeverket bygger på definisjoner av eiendeler, gjeld og egenkapital. NGAAP er et resultatorientert rammeverk med fokus på resultatet. Balanseregnskapet i et resultatorientert rammeverk er en bro mellom to perioder som samler opp uavsluttede transaksjoner for senere resultatføring. NGAAP bygger på transaksjonsprinsippet og «historisk kost»-prinsippet. Når man går fra norsk til internasjonal regnskapsføring, endrer man fokus fra et resultatorientert til et balanseorientert perspektiv. Når et selskap skal regnskapsføre etter IFRS vil det derfor være et omfattende behov for opplæring.

IFRS innebærer ikke bare nye regnskapsstandarder, de regulerer også selskapets totale økonomiske rapporteringer. Prosedyrer og rutiner som selskapet har vil bli endret på grunn av nye regnskapsregler. Dette vil innebære store forandringer (Revisorforeningen, www.revisorforeningen.no/d119250/overgang-til-internasjonale-regnskapsstandarder).

Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til å følge regnskapsreguleringen i EU. I 2002 ble det fattet et politisk vedtak som sier at; fra og med 2005 skal alle konsernregnskap til norske børsnoterte selskap utarbeide regnskapene etter internasjonale regnskapsstandarder, IFRS (Kristoffersen 2008).

2.1.1 Internasjonal regnskapspraksis

Regnskapspraksisen har endret seg fra å være transaksjonsbasert til å bli mer verdibasert. Det organet som lager disse nye regnskapsstandardene, heter IASC («International Accounting Standard Committee»). IASC ble etablert i 1973. I 1989 ble det konseptuelle rammeverket innført. Utarbeidelsene av disse standardene er i regi av «International Accounting Standard Boards», IASB. Det er i de siste tjue årene blitt utarbeidet et betydelig antall standarder (Kristoffersen 2008).

2.2 Rammeverk

Det finnes to typer rammeverk; deskriptivt og normativt. Et deskriptivt rammeverk er et erfaringsbasert rammeverk. NGAAP er et slikt rammeverk. Her legger man til grunn empiri, observasjoner og gjeldende praksis. Dette rammeverket har flere grunnleggende regnskapsprinsipper; historisk kost-, periodiserings-, transaksjons-, opptjenings-, sammenstillings-, forsiktighets- og kongruensprinsippet (Kristoffersen 2008).

Det normative rammeverket tar utgangspunkt i hvilke informasjonsbehov de forskjellige brukerne har. IFRS er et slikt rammeverk. Her tar man mye større grad hensyn til regnskapsbrukeren enn regnskapsprodusenten. Formålet er ifølge Kristoffersen (2008, s.138): *«Å etablere et enhetlig system for utarbeidelse av finansregnskap basert på målsetninger, underliggende forutsetninger og prinsipper for regnskapsføring og måling av de enkelte regnskapspostene.»*

2.2.1 Konseptuelt rammeverk

Det internasjonale rammeverket IFRS er et konseptuelt rammeverk. IASB («International Accounting Standards Board») er styret som innførte det konseptuelle rammeverket. Konseptuelt betyr begrep, og det konseptuelle rammeverket er et begrepsmessig rammeverk. Konseptuelt rammeverk er ifølge Kristoffersen (2008) en teoretisk overbygning for regnskapsføring. Dette rammeverket har fått stor oppmerksomhet de siste 30 årene. Det er utviklet med tanke på å løse praktiske problemstillinger. Konseptuelt rammeverk er også ifølge Kristoffersen (2008, s.137); «*Et sett av grunnleggende prinsipper for regnskapsføring.*».

IASB innførte et konseptuelt rammeverk i 1989 (Kristoffersen 2008, s. 137) og har som formål å:

- Veilede lovgiver og standardsettere ved utarbeidelse av konkrete regnskapsregler.
- Danne referanserammer ved løsning av problemstillinger som ikke er løst av eksisterende lover eller regnskapsstandarder.
- Gi regnskapsbrukeren økt forståelse og tillit til finansregnskapet.
- Gi økt sammenlignbarhet i regnskapsrapporteringen ved at antall alternative regnskapsmessige løsninger reduseres.
- Fremme nasjonal harmonisering av regnskap (Kristoffersen 2008, s. 138).

Rammeverket har også som formål ifølge Kristoffersen (2008, s.138): «*Å etablere et enhetlig system for utarbeidelse av finansregnskapet, basert på måling av de enkelte regnskapspostene.*». Rammeverket skal også sørge for at regnskapsinformasjonen er pålitelig, relevant og nyttig for brukerne. «*Relevant*» kan ifølge Kristoffersen (2009, s.145) defineres som: «*Den muligheten informasjonen har til å gjøre en forskjell i en konkret beslutningssituasjon i relasjon til historiske, dagens, eller fremtidige hendelser eller til å bekrefte eller korrigere tidligere forventninger.*». At regnskapet skal være pålitelig gjør at brukerne kan stole på informasjonen. Hvor godt man måler eiendeler kan gi seg utslag i påliteligheten. Det er for eksempel vanskeligere å måle verdien av «goodwill» enn penger i banken.

I rammeverket fra IASB er det to grunnleggende forutsetninger:

- 1) Fortsatt drift.
- 2) Periodisering.

Ifølge Kristoffersen (2008) har fortsatt drift betydning når det gjelder vurdering av eiendeler og gjeld. Når virksomheten avlegger et finansregnskap er det en forutsetning at bedriften fortsatt skal være i drift. Har bedriften til hensikt å avvikle, skal alle eiendeler og gjeld vurderes til historisk kost.

2.2.2 Resultatorientert kontra balanseorientert regnskap

Det tradisjonelle finansregnskapet NGAAP bygger på historisk kost- og transaksjonsprinsippet. Resultatorientert regnskap bruker disse som måleenhet. Man legger også et forsiktighetsprinsipp til grunn. Inntekter og kostnader baserer seg på relasjoner og gjennomførte salgstransaksjoner, og skal regnskapsføres til historisk kost på transaksjonstidspunktet. Man skal i et historisk kostbasert og resultatorientert regnskap ikke regnskapsføre urealisert inntekt, og man skal kostnadsføre både realisert og urealisert tap. Dette er en modell som har utviklet seg over mange år. Denne kalles transaksjonsbasert historisk kostmodell, den har et resultatorientert perspektiv. Det sentrale her er at man får korrekt resultatmåling og riktig periodisering av inntekter og kostnader. Formålet til balansen i et slikt perspektiv er å samle opp uavsluttede transaksjoner for senere å regnskapsføre dem (Kristoffersen 2008).

I et balanseorientert perspektiv, IFRS, skiller man ikke mellom urealiserte og realiserte verdier. Formålet med en slik orientering er ifølge Kristoffersen (2008, s.117) «å måle og klassifisere de kildene som skapte periodens resultat.». I et slikt regnskap legger man stor vekt på virkelig verdi. Det finnes flere modeller for å verdsette eiendeler, gjeld og egenkapital. Dersom eiendeler, gjeld og egenkapital tilfredsstillter definisjonene, kan man måle verdien av dem. Dette er det sentrale i et slikt regnskap.

Hovedforskjellen er at i et resultatorientert perspektiv ser man på resultatregnskapet og hvordan bedriften har gjort det i året som regnskapet gjelder. Resultatets overskudd/underskudd blir overført til egenkapitalen. I et balanseorientert perspektiv ser man på balanseregnskapet og hvilke verdier bedriften har fått/tapt i løpet av året.

Det balanseorienterte rammeverket som bruker IFRS, er ikke en rendyrket virkelig verdimodell. På grunn av måleproblemer og at noen av prinsippene fremstår som abstrakte og vanskelig, lar det seg ikke alltid gjennomføre verdsetting etter virkelig verdi. Det samme gjelder NGAAP, som er resultatorientert. Det er mulig å bruke virkelig verdi i et transaksjonsbasert historisk kostregnskap, for eksempel ved måling av finansielle instrumenter (Kristoffersen 2008).

2.2.3. Kritikk av balanseorientert målstyring

I artikkelen «*On the balance sheet- based model of financial reporting.*» (Dichev 2008), blir det argumentert for at et balanseorientert perspektiv ikke gir et korrekt bilde av virksomhetene av følgende grunner:

1)

Den balanseorienterte målstyringen er problematisk fordi den er på kant med hvordan de fleste virksomheter betjener, skaper verdier, og er administrert. Man prøver å inkludere fremtiden i dagens finansielle rapportering/regnskap og å få synliggjort fremtidige verdier i dagens regnskap.

Problemet er at utgifter og inntekter ikke kommer til syne på den mest hensiktsmessige måten. Resultatet blir styrt og redigert med hensyn på balansen. Det at verdien øker i en bedrift sier lite om hvordan det står til med den daglige driften. Man kan sammenligne dette med privatøkonomi: Dersom man har et hus eller en bil som plutselig fikk en stor verdiøkning, gir ikke dette grunn til å kjøpe nytt tilbehør til huset eller bilen. Har man tenkt å bo i huset i 25 år til er det av liten betydning hva huset er verdt i dag. Det samme gjelder for en bedrift. Har man tenkt å ha fortsatt drift er det liten betydning hva for eksempel lagerbygningen er verdt på slutten av året.

Den balanseorienterte målstyringen gir ingen god indikator på hvordan det står til med økonomien til virksomheten. Har man hatt en verdiøkning inneværende år, vil dette slå positivt ut på balansen ved at det gir økt egenkapital. Man vil på en annen side ha en svak følelse av hvordan neste år vil se ut. Det er markedsverdiene som bestemmer hvordan balansen til bedriften skal se ut fra år til år, og ikke hva virksomheten faktisk har produsert av overskudd eller underskudd.

2)

Fordelene ved bruk av balanseorientert tilnærming er uklare. Man tar i et balanseorientert regnskap hensyn til definisjonene av eiendelene, og bruken blir drevet frem av begrepsmessige hensyn. De som lager standardene mener at betydningen av eiendeler og dens verdi og verdiendring er mer betydningsfull enn bare begrepet inntekt. Man kan også argumentere for at resultatregnskapet gir et sterkere og klarere grunnlag for finansiell rapportering.

De som bruker regnskapet, analytikere, eiere og investorer, er hele tiden opptatt av hvordan det står til med bedriften økonomisk. Det er i hovedsak viktigst at virksomheten skal ha fortsatt drift. Når man skal bedømme hvordan det står til med virksomheten, vil man få et mer troverdig grunnlag til å ta beslutninger når man bruker resultatregnskapet. Her ligger et historisk kostprinsipp til grunn med årlige avskrivninger. Her tar man heller ikke hensyn til verdiendringene på de forskjellige varige driftsmidlene. Dermed får man ikke inn urealiserte verdier i regnskapet.

Med resultatregnskapet har fokus på det resultatet virksomheten har oppnådd og en kan få en følelse av hvordan neste år vil se ut. Med dette mener mange at man har et mye bedre beslutningsgrunnlag. Her tar man ikke hensyn til hvordan markedet stiller seg til varige driftsmidler. Denne modellen kan være mer forutsigbar siden den er mer opptatt av resultatet. Ut fra denne informasjonen kan en ta beslutninger som gjelder investeringer, salg og lignende.

3)

Med et balanseorientert perspektiv er det vanskelig å se fremtidig inntekt. I balanseorientert regnskapsføring ønsker man å ta med urealiserte verdier på eiendelene til virksomheten.

Dette kan skape et uklart bilde av hvilke verdier virksomheten virkelig har skapt i løpet av et år. Hovedfokuset er på balansen og dens endringer: Hvis varige driftsmidler har hatt en økt markedsverdi et år, vil dette vises i balansen og virksomheten vil få en høyere total kapital. I praksis har dette ingen betydning for virksomheten så lenge den skal ha fortsatt drift.

Når man tar inn fremtidige urealiserte inntekter kan det se ut som virksomheten har en bedre økonomi enn hva som faktisk er reelt. Dette gjør at man ut fra regnskapene ikke kan se hvilke utvikling virksomheten har hatt. Man ser derimot hvilke utvikling markedet har hatt. Fokus ligger ikke på hva bedriften har utrettet et år, men hvordan endringen i verdiene er. Dette er av liten interesse når man har tenkt å bruke driftsmidlene til de må skiftes ut.

4)

Det oppstår problemer når man skal oversette og bruke regnskapet rent praktisk. For å få et korrekt bilde av hva eiendelene er verdt må man ha et marked å operere i. Problemet er at man ikke alltid vet hva markedsprisen er. Markedsprisen kan også variere fra tid til tid. Dette vil da gi store utslag på virksomhetens balanseregnskap. Det kan slå negativt ut i en nedgangstid, som igjen kan gi et bilde av en bedrift i krise. I praksis har det ingen betydning for bedriften siden driftsmidlene er i bruk. Man kan få en takst på et driftsmiddel, men om denne taksten er riktig kan være vanskelig å si. I en bedrift som produserer små datadelar har de kanskje utstyr som kun er egnet til å bruke til denne virksomheten. Bedriften kan ikke snu seg rundt og begynne å produsere biler. Hvis virksomheten er alene om å produsere disse datadelene i et stort geografisk område, og produksjonslokalet er spesialtilpasset denne virksomheten, vil det være vanskelig å finne en reell markedsverdi.

Det samme eksempelet gjelder Hydro på Karmøy. Dette er en virksomhet man ikke kan måle og få en reell verdi på. Dette fordi bygningene er unike og man har ingen å sammenligne disse med. Det er få kjøpere til slike virksomheter, men som nevnt tidligere har sannsynligvis virksomheten et ønske om å ha fortsatt drift. Dette forholdet vil derfor være med på å gjøre det vanskelig å bedømme virksomhetens virkelige verdi. Analytikerne som er brukere av regnskapet vil få et uklart bilde av bedriftens virkelighet.

2.3 Formålet med regnskap

Senere i oppgaven vil det bli sett på og diskutert hvordan bedrifter verdsetter eiendelene sine. Det vil være avgjørende for denne oppgaven å kunne knytte dette opp til teori om formålet med regnskap. Regnskapet skal vise bedriftens økonomiske stilling på et gitt tidspunkt. Man skal ut fra regnskapet kunne ta beslutninger som gjelder bedriften. Da er det noen kvalitetskrav som gjelder for at dette skal la seg gjennomføre; pålitelighet, sammenlignbarhet, relevans og forståelighet

2.3.1 Kvalitetskrav

Tidligere var det Historisk kost som ble mest brukt, nå har virkelig verdi tatt mer over. En viktig sammenheng er at virkelig verdi er mest relevant, mens historisk kost er mer pålitelig. Det blir i IFRS lagt stor vekt på at regnskapsinformasjonen skal være pålitelig og relevant. Det er et krav at informasjonen i årsregnskapet har tilfredsstillende kvalitet. Det viser seg at det blir mer og mer vanlig at virkelig verdi blir brukt som måleattributt der som det tidligere var naturlig å bruke historisk kost. Det er et krav at dersom virkelig verdi skal kunne brukes, må estimatet være hentet fra aktive markeder eller de må kunne måles pålitelig.

Relevanskravet går ut på at all informasjon som er relevant skal tas med i regnskapet. Det er viktig at ingenting av denne informasjonen blir endret eller utelukket fra regnskapet.

Pålitelighet går ut på at all informasjon må kunne dokumenteres og kontrolleres i ettertid. I følge Huneide (2007) er informasjonen pålitelig når den ikke inneholder vesentlige feil. I følge regnskapsloven § 3-2a er et overordnet kvalitetskrav ved regnskapet at *”informasjonen skal gi et rettviseende bilde av bedriftens økonomi”*.

Virkelig verdi gir mer relevant, og nyttig informasjon for brukerne, enn hva historisk kost gjør. Dette fordi virkelig verdi gir et estimat på nåverdien av de fremtidige kontantstrømmene til eiendelen eller forpliktelsen.

Det er tre krav fra IASB som må være til stede før innregning i regnskapet kan skje. Disse er følgende:

- 1) eiendelen må enten omsettes i et aktivt marked
- 2) kunne verdsettes pålitelig
- 3) eller inngå som en del av en større transaksjon, f. eks en virksomhetssammenslutning.

Disse kravene må følges for å sikre en viss pålitelighet.

Det kan her konkludere med at det som tidligere var en selvfølge, altså å bruke historisk kost modellen, nå mer og mer må unngås for virkelig verdi modellen. Altså må påliteligheten vike unna for kravet om relevant og brukernyttig informasjon. Varige driftsmidler, immaterielle eiendeler og biologiske eiendeler kan verdsettes til virkelig verdi under forutsetning av pålitelige estimater.

(Magma)

2.3.2 Forståelighet

Informasjonen som står i finansregnskapet skal være forståelig for brukeren. Dette bør derfor gis i en oversiktlig form og et forståelig språk. Videre må en gå ut fra at brukeren har et rimelig kunnskapsnivå. Kompliserte opplysninger skal derfor ikke utelates (Kristoffersen 2008).

2.3.3 Relevans

For at regnskapet skal være relevant må informasjonen være til nytte for brukeren i en konkret beslutningssituasjon slik at brukeren kan foreta en korrekt bedømmelse av bedriftens økonomiske stilling, både når det gjelder inntekter og den finansielle stillingen. Det skal være satt opp etter anerkjente regnskapsprinsipper og ikke inneholde vesentlige feil. Informasjonen er relevant når den påvirker brukerens økonomiske beslutninger i vurderingen av tidligere, nåværende eller framtidige hendelser (Kristoffersen 2008).

2.3.4 Pålitelighet

For at regnskapsopplysningene skal være til nytte for brukeren, må den være både relevant og pålitelig. Pålitelig betyr at en skal kunne stole på at opplysningene er korrekte, og at de er bygget på virkelige og dokumenterbare hendelser. Opplysningene skal også være nøytrale (Kristoffersen 2008).

2.3.5 Sammenlignbarhet

Dette vil i stor grad være oppfylt dersom informasjonen i regnskapet både er relevant og pålitelig. Sammenlignbarhet innebærer at samme regnskapsprinsipp, begreper og teknikker brukes konsekvent fra periode til periode. Dette for at en skal kunne se utviklingen over tid og for å kunne sammenligne seg med andre tilsvarende bedrifter (Kristoffersen 2008).

2.3.6 Regnskap som informasjonssystem

Regnskap betegnes som kommunikasjon. Definisjonen er ifølge Kristoffersen (2008, s. 21): *«Et system for innsamling, måling og rapportering av økonomisk informasjon av en økonomisk enhet til brukerne.»*

Regnskap benyttes for å *måle* de økonomiske hendelsene som foregår i virksomheten. Resultatet av målingene blir brukt til å kommunisere til brukerne, og viser et tallmessig bilde av hvordan det står til med virksomheten økonomisk. På grunnlag av den økonomiske stillingen og det at man kan sammenligne regnskap fra tidligere år. Både virksomhetens utvikling og dagens situasjon kan observeres. Man vil også få en indikasjon på hvordan den økonomiske utviklingen i virksomheten vil være.

Regnskap er et begrep som blir brukt om alt fra familiens økonomi til de største virksomheters økonomi. Behovet for regnskap varierer veldig. Ved en vanlig familie er det få eller ingen som har behov for å vite hvordan det står til økonomisk. I en liten bedrift er det i hovedsak eierne som er brukerne av regnskapet. I større virksomheter kan det være mange brukere.

Regnskapet viser ifølge Kristoffersen (1998, s. 12) «et tallmessig uttrykk for resultat av måling i en bedrift og for den finansielle stillingen på et gitt tidspunkt.». Regnskapet er basert på registrerte hendelser. Det består av å samle inn, måle og rapportere økonomiske stillinger for en virksomhet. Regnskapet blir da et informasjonssystem for eiere og brukere. Det er viktig at regnskapet er forståelig og utformet på en riktig og fornuftig måte. Regnskapet skal utformes etter lover, regler og prinsipper. Dette for at det skal være relevant, pålitelig, sammenlignbart og forståelig. Regelverket forteller regnskapsutøverne hvordan de skal føre regnskap. De fleste virksomheter er pålagt å utarbeide et årsregnskap som blir regulert av regnskapsloven (Kristoffersen 2008).

Det er behovet som brukerne av regnskapet har som er i fokus når man utfører regnskap etter IFRS («International Financial Reporting Standards»). Det er meget viktig med god kunnskap om virksomhetens økonomiske stilling dersom man skal kunne ta de rette økonomiske avgjørelsene. En beslutning tatt på et feil grunnlag kan få alvorlige konsekvenser for bedriften. Virksomheten må også se på nytteverdien i forhold til kostnadene det er ved å fremskaffe informasjonen som brukerne vil ha (Kristoffersen 2008).

2.3.7 Brukerne av regnskapet

Det finnes mange brukere av ett og samme regnskap:

Ledelsen: Hovedansvaret for utarbeidelse av regnskap ligger hos ledelsen. Det blir tatt mange lederbeslutninger som baserer seg på informasjonen fra regnskapet. Ledelsen må også ta hensyn til hva virksomheten skal satse på videre frem i tid av varer og tjenester. Basert på regnskapet må det utarbeides budsjetter og beregne eventuelle investeringsbehov.

Eiere og investorer: Eiere har behov for å vite hvordan det står til med de økonomiske interessene de har i virksomheten. De skal ut fra regnskapet kunne vurdere om de ønsker å bli værende i bedriften eller om de ønsker å selge seg ut. De skal kunne lese ut fra regnskapet om det vil være aksjeutbytte og de skal kunne vurdere ledelsens arbeid.

Banker og andre kreditorer: Banker og kreditorer har behov for overvåke bedriftens evne til å oppfylle sine låneforpliktelser, spesielt på lang sikt. Dette kan omfatte både korte lån og langtidslån. De vil vite hvordan det står til med sikkerheten i bedriften i forhold til pantesikkerhet og kausjoner, noe som ofte er tilfelle i virksomheter.

Andre brukere kan være kunder, ansatte, konkurrenter, offentlige myndigheter og øvrige brukere som media, arbeidstakere/arbeidsgivere og organisasjoner. Disse brukerne har sjelden finansielle interesser av bedriften, men kan ha behov av andre årsaker (Kristoffersen 2008).

2.4 IAS 16

Varige driftsmidler er materielle fysiske eiendeler. Bestemmelsene om behandling er omtalt i IAS 16. Definisjon av varige driftsmidler: *«En materiell eiendel som er bestemt til bruk i produksjon eller ved levering av varer og tjenester, til utleie eller til administrative formål, og som forventes å bli brukt i foretaket i mer enn ett regnskapsår.»* (Kristoffersen, 2008, s. 200).

Ifølge Kristoffersen (2008) er det mange elementer som går inn under varige driftsmidler: Tomt, maskiner, skip, fly, motorkjøretøy, inventar og utstyr og kontorutstyr.

Varelager er anskaffet for videre salg, mens andre varige driftsmidler er anskaffet for å bruke i produksjonen.

Innregning IAS 16.7

Anskaffelseskost for en enhet av eiendom, anlegg og utstyr skal bare innregnes som eiendeldersom:

- a) Det er sannsynlig at fremtidig økonomiske fordeler knyttet til eiendommen vil tilflyte foretaket, og:
- b) Eiendelens anskaffelseskost kan måles pålitelig.

Måling ved innregning IAS 16.15

En enhet av eiendom, anlegg og utstyr som klassifiseres for innregning som en eiendel, skal måles til anskaffelseskost.

Måling etter innregning IAS 16.29

Et foretak skal velge enten anskaffelseskostmodellen i nr. 30 eller verdireguleringsmodellen i nr. 31 som foretakets regnskapsprinsipp, og skal anvende dette prinsippet på en hel klasse av eiendom, anlegg og utstyr.

Når en virksomhet har anskaffet seg et varig driftsmiddel, skal de ved førstegangs balanseføring føre driftsmiddelet til kostpris. Etter balanseføringen kan bedriften velge mellom to ulike vurderingsmetoder:

Anskaffelseskostmodellen IAS 16.30

Etter innregning som eiendel skal en enhet av eiendom, anlegg og utstyr balanseføres til anskaffelseskost, med fradrag for eventuelle akkumulert tap ved verdifall.

Verdireguleringsmodellen IAS 16.31

Etter innregning som eiendel skal enhet av eiendom, anlegg og utstyr hvis virkelig verdi kan måles pålitelig, balanseføres til et verdiregulert beløp som den virkelige verdien på tidspunkt da beløpet ble verdiregulert, med fradrag for eventuelle senere akkumulerte tap ved verdifall. Verdireguleringer skal gjøres med den tilstrekkelige hyppighet slik at den balanseførte verdien ikke avviker vesentlig fra den verdien som ville ha blitt beregnet ved hjelp av den virkelige verdien på balansedagen.

IAS 16.36

Dersom en enhet av eiendom, anlegg og utstyr verdireguleres, skal alt øvrig av eiendom, anlegg og utstyr som inngår i samme klasse som denne eiendelen, også verdireguleres (IFRS på norsk, forskrifter om internasjonale regnskapsstandarder. Den norske revisjonsforening 2007. 2.utgave).

2.4.1 Verdireguleringsmodellen

Verdireguleringsmodellen innebærer at balanseført verdi av eiendelen reguleres med endringen i virkelig verdi. «*Balanseført verdi av eiendelen vil bestå av oppregulert beløp ved seneste måling, redusert for etterfølgende akkumulert avskrivning og tap ved verdifall (nedskrivning).*» (Kristoffersen, 2008 s.189).

En forutsetning for bruk av verdireguleringsmodellen er, ifølge IAS 16.32, at det eksisterer et aktivt marked for omsetting av eiendelen slik at eiendelen får en pålitelig måling. Dersom forutsetningen for å anvende verdireguleringsmodellen ikke lenger er til stede, skal eiendelen behandles etter kostmodellen. Ifølge Kristoffersen, 2008, s. 190, gjelder følgende hovedprinsipper ved bruk av verdireguleringsmodellen:

- Eiendelen bokføres første gang til kostpris.
- Etter førstegangs bokføring skal eiendelen balanseføres til virkelig verdi etter seneste måling med fradrag for senere av- og nedskrivninger (IAS 38.75).
- Verdiøkning utover kostpris skal ikke inntektsføres men avsettes til et eget fond under egenkapitalen (IAS 38.85), og tilbakeføring av en tidligere verdiøkning skal også føres mot egenkapitalen.
- Verdinedgang og tilbakeføring av en tidligere verdinedgang skal resultatføres (IAS 38.86).

2.4.2 Kostprismodellen

En historisk kost-modell innebærer at det må finne sted en transaksjon, for eksempel kjøp eller salg, før man kan føre noe i regnskapet. Eiendelene skal balanseføres til kostpris med reduksjon for avskrivning eller eventuell nedskrivning. Har eiendelen en bestemt levetid skal den systematisk avskrives over eiendelens levetid. Ved verdifall skal eiendelen nedskrives til virkelig verdi. Dersom verdien etter nedskrivning igjen får økt verdi, skal man reversere nedskrivningen, men ikke til en høyere verdi enn hva den i utgangspunktet ville hatt om man hadde benyttet seg av opprinnelig avskrivningsplan. Gjeldsposter vurderes på tilsvarende måte (www.sivilokonomene.no/ifrs-og-norske-regnskapsregler).

Historisk kost-modellen bygger på forsiktighetsprinsippet og er den modellen som blir benyttet i norsk regnskapsføring. I denne modellen tar man ikke hensyn til urealiserte gevinster men urealisert tap som nedskrivning.

En betydelig svakhet med denne modellen er at verdien av eiendelene i balansen, og dermed egenkapitalen, ikke representerer dagens verdier. Hovedproblemet er at modellen ikke tar hensyn til inflasjon og endringer i pengers kjøpekraft. En eiendel er bokført til historisk kostpris som igjen danner grunnlaget for senere måling. Dette fører til at det ved verdiøkning på eiendeler og verdinedgang på gjeld, vil egenkapitalen i historisk kost-modellen være undervurdert.

Et annet problem ifølge Kristoffersen (2009, s.142) er at inntektene er bokført til dagens verdi, mens kostnadene er målt med utgangspunkt i historisk kostpris. Dette kan føre til at resultatet blir overvurdert.

Modellen har ifølge Kristoffersen (2008, s.91) vært mye kritisert i perioder med stor prisstigning. Fordelen med denne modellen er derimot at verdien kan bekreftes. Det vil alltid eksistere en konflikt mellom brukernes ønske om aktuell og relevant informasjon, og kravet til pålitelig og objektiv informasjon.

2.4.3 Eksempler på bruk av vurderingsregler

Når man regnskapsfører driftsmidlene etter kostprismodellen skal eiendelen balanseføres til kostpris ved førstegangs balanseføring, for deretter å avskrives systematisk med forventet levetid. I denne modellen er det ingen mulighet til å oppjustere til ny verdi på grunn av endrede omstendigheter.

Eksempel:

ABC ASA kjøpte 1.1.2008 et varig driftsmiddel til en verdi på 200 000. Registreringen i regnskapet blir:

Varige driftsmidler:	200 000 Balansen
Kontant:	(200 000) Balansen

Utstyret har en levetid på 20 år. Dette gir en årlig avskrivning på $200\,000/20=10\,000$.

Etter 3 års avskrivning vil ny verdi pr.31.12.2010 være på 170 000. Dersom ABC ASA ønsker å endre prinsipp fra kostprismodell til verdireguleringsmodell, er det åpnet for dette i IFRS.

Anta at driftsmiddelet har en estimert verdi på 190 000 per 31.12.2010. Balanseført verdi etter kostpris er 170 000. Her er det en positiv differanse på 20 000. Dette beløpet skal balanseføres slik:

Varige driftsmidler:	20 000 Balansen
Bundet fond:	(20 000) Balansen

Oppjustert beløp betraktes ikke som en normal gevinst og skal derfor ikke vises i resultatregnskapet. Ny avskrivning etter verdireguleringsmodellen blir $190\,000/17=11\,176$. Når en regner ut avskrivning etter verdireguleringsmodellen, kan man overføre differansen mellom kostprisavskrivning og verdireguleringsavskrivning til resultatet som en del av resultatdisponeringen (Kristoffersen2008).

Avskrivningen i 2011 og 2012 blir:

$190\,000/17=11\,176$. Opprinnelig avskrivning er 10 000. Meravskrivning er 1 176. Dette beløpet blir overført fra bundet fond.

2011 og 2012:

Kredit varige driftsmidler:	(11 176) Balansen
Debet avskrivning:	11 176 Resultat
Debet bundet fond:	1 176 Balansen
Kredit fra bundet fond:	(1 176) Resultat

Dersom eiendelen skulle bli vurdert til en lavere verdi enn det den er balanseført til, blir dette justert via verdireguleringsreserven. Anta at det per 31.12.2012 viser seg at driftsmiddelet har en virkelig verdi på 140 000. Balanseført verdi er 190 000. 2 års avskrivning på 22 352 blir 167 648. Virkelig verdi i dette tilfellet er 27 648 under balanseført verdi. Tidligere i eksempelet ble det balanseført 20 000 på varige driftsmidler. Dette beløpet er nå redusert på grunn av overføring på 1 178*2 til resultatdisponering. Restbeløpet er på 17 648.

Føringen som følger av at de varige driftsmidlene har en verdi på 140 000, blir som følger

1.1-2013:

Kreditt, varige driftsmidler:	(27 648) Balansen
Debet, bundet fond:	17 648 Balansen
Debet, nedskrivning:	10 000 Resultat

(accountingexplained.com)

2.4.4 Likheter og forskjeller på vurderingsregler

Både i verdireguleringsmodellen og kostprismodellen avskriver man eiendelen over en bestemt levetid. Man balansefører eiendelen til kostpris ved førstegangsføring i begge modellene. Etter førstegangsføring, er forskjellen mellom reglene at i verdireguleringsmodellen kan man føre eiendelen til virkelig verdi i balanseregnskapet. Den tas inn i regnskapet og viser urealisert gevinst. Man kan dermed se ut fra regnskapet hva eiendelen er verdt. Forutsetningen er at det finnes et marked for eiendelene. I kostprismodellen, som også legger et forsiktighetsprinsipp til grunn, skal man ikke føre urealisert verdi i regnskapet. Derfor kan man ikke se hva eiendelen er verdt ut fra regnskapet.

3. Metode

Målet med oppgaven er å finne ut hvor mange børsnoterte selskaper som bruker verdireguleringsmodellen til verdsetting av sine varige driftsmidler fremfor kostprismodellen. I tillegg ønskes det å finne ut hvorfor virksomhetene velger som de gjør. I dette kapittelet vil metodene som er brukt bli beskrevet, samt gi en forklaring på valgene.

3.1 Valg av metode

Ifølge Johannessen, A., Kristoffersen, L. & Tufte, P. A. (2004) blir de samfunnsvitenskaplige metodene klassifisert i kvalitative og kvantitative metoder. Det prinsipielle skillet dreier seg om hvordan dataene som samles inn blir registrert og analysert.

3.1.1 Kvantitativ metode

«Kvantitativ analyse er tallenes tale», sier Frode Nyeng (2004, s. 187). Ved kvantitativ analyse er det utviklet spesielle statistiske prosedyrer som en følger. Hovedforskjellen mellom kvantitativ og kvalitativ måling er ifølge Nyeng (2004); i kvantitativ metode vil en tilnærme seg forskningsspørsmålet gjennom allerede oppdelte variabler. Opptelling og utbredelse av data vil bli tillagt vekt. Å arbeide med en kvantitativ metode innebærer som regel et større og mer tilfeldig utvalg (Johannessen et al., 2004). De mest brukte tilnærmingene er standardiserte spørreskjemaer (Nyeng, 2004 s.188).

I utvalgsprosessen er en kvantitativ forskningsmetode valgt. Som tidligere nevnt er det per i dag 196 norskregistrerte selskap på Oslo Børs(Evensen Truls 2011, Oslo Børs) . For at undersøkelsen skulle gi et troverdig grunnlag for en konklusjon, uten at prosessen ble for omfattende på grunn av tidsaspektet, ble det valgt å redusere utvalget ned til 87 bedrifter. Selskapene ble delt inn i kategoriene som Dagens Næringsliv bruker, for så å la Microsofts Excel ta et stratifisert tilfeldig utvalg på 50 % fra hver gruppe.

For å foreta et stratifisert utvalg, kvoteutvelging, deler man først populasjonen inn i segmenter, eller kategorier, basert på sentrale kjennetegn. Når disse er fordelt og det er tatt et utvalg, vil en ha sikret at alle kategoriene er likt representert (Johannessen et al., 2004). Gruppene er: Finans, energi, industri, konsumvare, helse, it, materiale, forbruksvare og forsyning/telecom.

Regnskapene til disse firmaene ble tilsendt fra Brønnøysundregisteret (se vedlegg II) gjennom biblioteket på Høgskolen. Ifølge norsk regnskapslov § 7-1 skal alle virksomhetene oppgi valg av regnskapsprinsipp i notene til regnskapet. Etter en gjennomgang av notene til alle selskapene, ble det oppdaget at ingen valgte verdireguleringsmodellen. For å finne ut hvorfor dette er tilfelle, ble det derfor valgt å gå dypere inn i temaet gjennom en kvalitativ undersøkelse.

3.1.2 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode blir utformet av tekster og legger vekt på tolkning av dataene. Ifølge Nyeng (2004) er en altså opptatt av å produsere tolkninger som gjengis som ordnet tekst. Tilnærmingen er som regel åpen og man konsentrerer seg om et noe mindre utvalg, i motsetning til kvantitativ som går i bredden for så å gå dypere inn i hvert objekt.

Eksempler på kvalitative datainnsamlingsmetoder er fleksible dybdeintervjuer (Nyeng, 2004.), rene tekster og dokumenter som brev/e-post, bøker og nedskrevne handlinger, verbale utsagn, deltakende observasjon, semi- eller ustrukturerte intervjuer eller tekstanalyse (Johannessen et al., 2004).

Det ble også valgt å bruke en kvalitativ datainnsamlingsmetode. Etersom funnene i den kvantitative metoden viser at ingen bruker verdireguleringsmodellen, ønskes et gjennom en kvalitativ metode å finne ut hvorfor virksomheten velger vurderingsregler som de gjør. Etter ønske fra bedriftene ble det valgt å la svarene være anonyme i denne delen av oppgaven.

Det er tatt utgangspunkt i spørsmål sendt ut via e-post til de bedriftene som ble valgte ut gjennom den kvantitative metoden. Bedriftene har svart ut fra sine regnskaper. Ved å bruke e-post som formidlingsverktøy, står bedriftene fritt til å svare når det måtte passe dem. Ut i fra svarene får en da en dypere forståelse av temaet.

Dette fordi bedriftene har rom for å gi uttrykk for egne meninger og synspunkter i saken. Det er også blitt foretatt noen intervjuer per telefon da dette var ønskelig fra noen av de utvalgte bedriftene.

Ved å velge denne formen for datainnhenting har en også mulighet for å svare på eventuelle spørsmål knyttet til e-posten. Dialogen blir dermed nær og åpen mellom forskerne (studentene) og objektene (bedriftene).

3.1.3 Valg av design

Før problemstillingen ble formulerte, ble det gjennomført et kort intervju med Geir Utne Berg. Det ble også sendt noen spørsmål på e-post til Geir Utne Berg og Svein Enerstvedt . Det ble gitt indikasjoner om at verdireguleringsmodellen er lite utbredt.

Når en skal gjennomføre en undersøkelse er det flere valg man må ta, blant annet må en i en tidlig fase ta stilling til hva og hvem som skal undersøkes, og hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Dette kalles i følge Johannessen (2004) forskningsdesign. Det er to betegnelser på forskningsdesign; tverrsnittundersøkelse som gjennomføres på ett bestemt tidspunkt, og longitudinelle undersøkelser som foregår over en lang periode, gjerne flere tiår.

Ut fra problemstillingen (og grunnen til at bedrifter velger historisk kost), ble det valgt tverrsnittundersøkelse som design. Ifølge Troye og Grønhaug (1993) kan et slikt design basere seg både på sekundærdata, slik som regnskapene som ble gjennomgått i den kvantitative undersøkelsen, og primærdata som intervjuene utført via e-post i den kvalitative undersøkelsen. Alt innsamlet datamateriale refererer seg til samme tidspunkt, 2009.

For å hente inn data for å bekrefte den kvalitative undersøkelsen, ble det valgt å benytte en «mini survey». Det ble hentet inn kvalitative data fra det kvantitative utvalget. Dette betyr at det ikke ble gått i dybden av et lite utvalg, men at det ble gjort en liten kvalitativ undersøkelse der data har kommet tilbake i form av tekst.

3.3 Fremgangsmåte

Utvalget som er beskrevet i kapittel 3.1.1, består altså av 87 børsnoterte selskaper fra hele Norge.

Organisasjonsnummeret på alle selskapene måtte finnes, og disse ble sendt over til Brønnøysundsregisteret via biblioteket på høgskolen for å få lest ut årsregnskapene for 2009. Det ble da funnet ut at det var et historisk kostprinsipp som ble benyttet, og at ingen brukte verdireguleringsmodellen. Det ble derfor valgt en tilnærming til problemstillingen ved å bruke en kvalitativ datainnsamlings metode. Det ble sendt ut en e-post til selskapene med spørsmål om hvorfor de ikke bruker verdireguleringsmetoden.

Arbeidet med å finne e-postadressene til bedriftene var forholdsvis enkel men tidkrevende. Adressene ble funnet på nettsiden til de ulike selskapene. Det var noen få e-postadresser som ikke lot seg oppdrive, og av den grunn ble det sendt e-post til 87 av 110 bedrifter.

Svakheter ved denne fremgangsmåten er at det er «lett» for bedriftene i utvalget å overse slike forespørsler. På denne tiden av året, e-post ble sendt ut i januar og februar, er regnskapsavdelingene svært opptatt med å avslutte regnskapet fra fjoråret, med innbetaling av moms, skatt osv. En annen svakhet er muligens at ikke alle forstår formålet med disse spørsmålene. Dersom spørsmålene ikke er stilt på en god nok måte vil en ikke få svar på det en etterspør. Det oppstår lett misforståelser ved at en ikke har mulighet til å forklare poenget når e-posten blir lest. Dette kan være en årsak til at ikke alle svarer.

Det positive med denne fremgangsmåten er at det er relativt raskt å få ut alle e-postene på en gang. Siden alle adressene var tilgjengelige var ikke purringer noe problem. De som lurte på noe og som tok seg tid til å svare, kunne enkelt spørre på samme adresse som de mottok e-posten fra. Dermed ble misforståelser raskt avklart.

Et alternativ til den valgte metoden kunne vært intervju via telefon. Dette ville imidlertid vært for tidkrevende da utvalget er stort og det til tider var vanskelig å finne den rette kontaktpersonen. Valget av den nevnte denne intervjuformen ble foretrukket fordi utvalget var såpass stort og spørsmålene korte og konsise. Dette var den antatt mest effektive måten å hente inn data i forhold til problemstillingen på.

Det ble valgt å sortere det kvalitative datamaterialet gjennom en tverrsnittbasert inndeling. Når svarene fra bedriftene ble gjennomgått, ble det sett etter likhetstrekk basert på spørsmålene som ble stilt, slik at de ulike temaene som gikk igjen kunne identifiseres. Dette er også kalt kategorisk inndeling (Johannesen 2004). Ut i fra disse likhetene ble grunnlaget for de 4 hovedgruppene lagt;

1. Det er kostbart å forandre regnskapsprinsipper.
2. Sammenligningsgrunnlaget mellom like bedrifter forsvinner dersom noen bruker verdireguleringsmodellen og noen bruker kostprismodellen.
3. Bruken av modellen viser ikke et korrekt bilde, men tar inn urealiserte, ikke-reelle verdier.
4. Det er vanskelig å måle verdien på driftsmidlene på grunn av et lite velfungerende marked. Dette blir gjennomgått i kapittel 4.

3.4 Svarprosent

	Svart pr gruppe	Ant. Pr gruppe	%-vis pr gruppe ift utval	
Energi	3	12	25 %	
Konsumvare	4	12	33,33 %	
Helse	3	12	25 %	
Industri	4	24	16,67 %	
IT	3	18	16,67 %	
Forbruksvare	2	7	28,57 %	
Forsyning/ telecom	1	2	50 %	
Sum	20	87		

Det var urealistisk å tro at alle de 87 bedriftene skulle svare, men siden samtlige bedrifter bruker en historisk kost-modell, ble det satt som mål å få svar tilbake fra minst 20 % av de e-postene som ble sendt ut til bedriftene. Ettersom antall e-poster ble noe redusert, fra 100 til 87, viser tabellen en svarprosent på $20/87=23$ %. Hvis denne sees i forhold til alle norske børsnoterte selskap som utvalget er basert på, vil svarprosent være på $20/196=10,20$ %.

Siden alle svarene har mye til felles, der de fleste bedriftene drar frem mange av de samme argumentene, og at samtlige kategorier er representert i svarene, vil denne prosentandelen gi et godt og troverdig grunnlag for den videre analysen.

3.5 Undersøkelsens validitet og reliabilitet.

Ifølge Johannessen (et. al, 2004), knyttes reliabilitet seg sterkest opp mot den kvantitative forskning. (Dataene i undersøkelsen). Reliabiliteten går på hvordan data hentes inn og bearbeides og hvordan de testes. Det vil si at resultatene fra en kvantitativ test blir testet etter 2-3 uker for å se om resultatene blir det samme («Test-retest-reliabilitet»), eller at flere forskere studerer samme fenomen («Inter-rater-reliabilitet»).

Dette er imidlertid ikke hensiktsmessig i kvalitativ forskning. Det er tre hovedgrunner som ligger til grunn for dette: For det første benyttes ikke en strukturert datainnsamlingsteknikk. For det andre er observasjonene som blir gjort verdi- og kontekstavhengig; andre forskere med andre verdier og synspunkt ville sannsynligvis tolket situasjoner på ulike måter. For det tredje bruker forskeren sine egne personlige tolkningsmønstre som ingen andre forskere kan benytte seg av.

Når det gjelder begrepet validitet, eller troverdighet, retter den seg mer mot kvalitativ forskning. Validitet blir betegnet slik: «*Validitet i kvalitativ undersøkelse dreier seg om i hvilken grad forskerens funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten.*» (Johannessen et. al 2004 s.228). Troverdighet kan bygges gjennom to teknikker; *vedvarende observasjon* og *metodetriangulering*. Førstnevnte går ut på å bli kjent med feltet for å kunne skille mellom relevant og urelevant informasjon. Den andre metoden dreier seg mer om å benytte ulike metoder for å innhente samme informasjon, for eksempel intervju og observasjon. En kan også styrke tilliten til undersøkelsen gjennom et bredere utvalg i feltet.

I denne kvantitative delen, der det ble gjort et utvalg fra Oslo Børs for så å gjennomgå regnskapene for å sjekke hva regnskapsprinsipp som brukes til, kunne blitt sett på av flere forskere, eller en kunne sett på samme regnskap over flere år.

Siden ingen av de bedrifter som svarte bruker verdireguleringsmodellen, på bakgrunn av tradisjoner og kostnadsbesparelser, kan en gå ut fra at denne heller ikke har blitt brukt de foregående år. Denne delen anses derfor å ha høy reliabilitet.

I den kvalitative delen ble det sendt ut e-post til utvalget på 87 bedrifter for å undersøke hvorfor samtlige valgte historisk kost modellen fremfor virkeligverdi modellen. Svarprosent fra det totale antall børsnoterte selskap er 10,2 %. Dette gir ikke alene en troverdighet til forskningsresultatet. Når de mottatte svarene undersøkes, observeres det at samtlige bedrifter gir de samme tilbakemeldinger for valg av historisk kost fremfor verdireguleringsmodellen. På grunnlag av e-postene er derfor dette en valid undersøkelse.

4. Presentasjoner av resultater

I dette kapitlet presenteres de dataene som er innkommet, etter gjennomgang av alle regnskapene og etter «mini survey»-analysen. Del 2 vil vektlegges, som er svarene fra de utsendte e- posten. Dette fordi samtlige bedrifter bruker historisk kost-modellen. Deretter vil det bli funnet ut hvorfor alle velger historisk kost fremfor verdireguleringsmodellen.

4.1 Analyse av regnskapene

Regnskapene ble kategorisert etter Dagens Næringslivs oppsett. Andelen varige driftsmidler av totalkapitalen på samtlige regnskap ble regnet ut. Innad i de forskjellige kategoriene kan det leses at det er stor variasjon i forhold til hvor mye varige driftsmidlene utgjør av totalkapitalen. Fra tabellen nedenfor kan det også sees at uavhengig av høy eller lav andel av varige driftsmidler, velger alle kostprismodellen som regnskapsprinsipp.

Gruppe	VR*	KM*	Andel	Frå	Til	
Energi	0	32	8,37 %	0 %	43,60 %	
Helse	0	11	0,80 %	0 %	5,95 %	
Finans	0	11	2,90 %	0 %	11 %	
Forb.var /T.c	0	7	19,78 %	5 %	73,25 %	
Industri	0	23	14,70 %	0 %	98,60 %	
IT	0	15	1,98 %	0 %	20,92 %	
Konsumvare	0	9	6,21 %	0 %	26,98 %	
Materialer	0	7	23,82 %	0,01 %	63 %	
Sum	0	115				
VR*: Verdireguleringsmodellen, KM*: Kostprismodellen						

4.2 Analyse av svarene fra spørreundersøkelse

I e-posten sendt ut til bedriftene, ble det stilt to spørsmål:

1. «Vi ser at ingen bruker verdireguleringsmodellen og lurer derfor på hvorfor dere har valgt kostprismodellen framfor verdireguleringsmodellen?».
2. «Ville dere anvendt verdireguleringsmodellen dersom dere kunne inntekts- og utgiftsføre verdiendringene?».

Spørsmål 2 ble stilt for å se om noen hadde reflektert rundt vurderingsregelen, og for å finne ut om manglende mulighet for inntektsføring er en medvirkende årsak til at denne ikke blir valgt. Dette for å se om dette eventuelt kunne knyttes opp mot kritikken av et balanseorientert rammeverk.

4.2.1 Spørsmål 1

Ut i fra svarene fra spørsmål 1, kan disse deles inn i de 4 hovedgruppene;

Gruppe 1:

- Det er kostbart å forandre regnskapsprinsipper.

Å endre et helt konserns metoder og prinsipper er en svært kostbar prosess. Det krever blant annet opplæring av ansatte, både når det gjelder presentasjon av regnskap og klassifiseringsregler. Det er heller ikke ønskelig å bruke ressurser på noe som ikke anses som vesentlig informasjon til brukeren, dette vil bare skape en ekstra unødvendig kostnad. Kostnadene pådras ved at takstmenn og liknende må foreta riktige og pålitelige målinger hvert kvartal. Siden anleggsmidlene er skaffet til veie for å produsere frem til de blir utrangert, vil ytelsen fra disse være viktigere enn selve verdien på anleggsmidlene. Poenget er å være mest mulig kostnadseffektiv.

Følgende svar ble mottatt fra en industribedrift: «Hvis skipene skal føres opp til markedsverdi, kan dette føre til store endringer i balansen/resultatet fra periode til periode. Vi må også innhente megleranslag kvartalsvis, noe som i seg selv er kostbart.».

Gruppe 2:

- Sammenligningsgrunnlaget mellom like bedrifter forsvinner dersom noen bruker verdireguleringsmodellen og noen andre bruker kostprismodellen.

Kostprismodellen er godt regnskapsmessig forankret og velkjent for de fleste. Det er en tradisjonell og funksjonell måte å føre regnskap på. Både eksterne og interne brukere av regnskapet har «lært» seg denne måten å føre og å tolke regnskap på. Informasjonsverdien i et slikt regnskap vil være noe begrenset da de justerer egen oppfatning av verdiene.

Følgende svar ble sendt fra en finansbedrift og en forbruksvarebedrift: *«Jeg tror svaret på dette er mer avhengig av hva som er den anerkjente regnskapsmetoden i bransjen, enn hva som gir det mest korrekte regnskapet.»*. *«Så lenge valgmulighetene for bruk av anskaffelseskost og føring av varige driftsmidler er tilstede, vil vi videreføre den tradisjonen.»*.

En kostnadseffektiv leder ønsker som regel ikke store endringer. Det er ønskelig å kunne sammenligne med tidligere år og med bedrifter i samme bransje. Endringene mot de ordinære bokførte resultatene blir derfor relativt små. Dermed leverer regnskapsavdelingene det analytikerne ønsker seg for å ha et best mulig beslutningsgrunnlag. Det viktigste nøkkeltallet for bedriftens brukere er avkastning på investert kapital. Av den grunn er det derfor ønskelig å ha minst mulig balanse.

Gruppe 3:

- Bruken av modellen viser ikke et korrekt bilde, men tar inn urealiserte, ikke-reelle verdier.

Flere bedrifter mener at bruken av verdireguleringsmodellen vil medføre regnskapsføring av elementer som ikke reflekterer den operasjonelle driften. Verdireguleringsmodellen gir ikke noen reell verdi og den reflekterer heller ikke den underliggende operasjonelle driften i bedriften. Dette på grunn av at det ikke alltid er like lett å finne den rette verdien på driftsmidlene.

Verdireguleringen har liten innvirkning på kontantstrømmen, noe som blir sterkt vektlagt på ved analyser av et regnskap. En blir verken rikere eller fattigere av verdireguleringsmodellen.

De fleste mener derfor at historisk kost-modellen, med avskrivning over økonomisk levetid, gir et mer riktig bilde av resultatet og balansen.

Det ble mottatt følgende svar fra en industribedrift: *«I vår virksomhet og med våre anleggsmidler, har en verdiregulering lite å si på vår reelle drift og 'cash flow', noe som egentlig er det viktigste ved analyse.»*.

Gruppe 4:

- Det er vanskelig å måle verdien på driftsmidlene på grunn av et lite velfungerende marked.

For å kunne bruke verdireguleringsmodellen, må det eksistere et velfungerende eksternt marked med observerbare markedspriser for å kunne måle verdien pålitelig. Dette gjelder for eksempel for produksjonsutstyr, eiendeler/gjeld og til en viss grad bygninger. For mange av bedriftene det ble mottatt svar fra, er dette et problem og noe som gjør at det er enklere og mindre ressurskrevende å vurdere etter historisk kost.

Følgende svar kom fra en IT-bedrift: *«Å fastsette virkelig verdi på en enkel og praktisk måte forutsetter også et fungerende marked hvor eiendeler/gjeld omsettes. Per i dag finnes det ikke relevante markeder for våre balanseposter.»*

Dette svaret kom fra en industribedrift: *«Hvorvidt man kan anvende virkelig verdivurdering, avhenger av at virkelig verdi kan fastsettes på en pålitelig måte, selv om det ikke stilles krav til uavhengig verdsettelse. Dette er særlig vanskelig i de tilfeller hvor det ikke finnes observerbare markedspriser over for eksempelvis produksjonsutstyr.»*.

For de største bedriftene med produksjonshaller og utstyr som kan være vanskelig å taksere, må den virkelige verdien estimeres. Dette kan medføre store svingninger i verdien, noe som igjen vil gi utslag i egenkapital- og avkastningsprosent.

- Andre faktorer som også anses som viktige.

I verdireguleringsmodellen skal endringene føres i en konto/tabell som kalles «andre inntekter og kostnader». Dette er en tabell få har kjennskap til. Noen bedrifter velger å fortsette å føre eiendelene som i NGAAP (der det ikke er lov å bruke verdireguleringsmodellen), etter at de har gått over til IFRS.

Bedriftene foretar en kontinuerlig overvåkning av eiendelene opp mot virkelig verdi. Ved vesentlige endringer foretas en nedskrivning, eventuelt reduseres avskrivningene dersom levetiden øker.

4.2.2 Spørsmål 2

På spørsmål 2 har bedriftene svart det samme. Selv om verdireguleringsmodellen åpnet for å inntektsføre verdiendring, i motsetning til å føre endringen over egenkapitalen, ville ingen endret prinsipp av den grunn siden argumentene er ikke sterke nok. Denne kontinuerlige endringen kan slå begge veier og ville ha forstyrret helhetsbildet av bedriften. Fortjenesten og «cash flow» er viktigere. En bruker som ikke kjenner til verdireguleringsmodellen vil heller ikke kunne tolke et slikt regnskap. Den beste grunnen for å skifte vurderingsprinsipp er dersom man skal avvikle selskapet; Ved bruk av verdireguleringsmodellen vil en da få frem større verdier i selskapet.

Følgende svar ble sendt fra en energibedrift: «*Modellen gir et dårlig beslutningsgrunnlag.*». Fra en industribedrift: «*Jeg tror ikke det har noen betydning hvorvidt verdiendringene kan resultatføres. Min oppfatning er at de fleste i bransjen er såpass langsiktige med sine investeringer, slik at store verdisvingninger heller virker forstyrrende på selskapenes finansielle styrke enn at det gir nyttig regnskapsmessig informasjon.*».

5. Analyse

5.1 Innledning

I dette kapitlet skal de funnene som er gjort undersøkelses analyseres og drøftes. I den kvantitative undersøkelsen, der 87 regnskap ble gjennomgått, viser det seg at ingen virksomheter bruker verdireguleringsmodellen. Som et resultat av disse funn, ble det utført en kvalitativ undersøkelse for å kunne svare på del 2 i problemstillingen. Det er disse svarene som blir drøftet i dette kapitlet og knyttet opp mot teorien i kapittel 2.

5.2 Drøfting

Gruppene det refereres drøftingen gjelder de 4 hovedgruppene som svarte i «mini survey»-undersøkelsen. I teoridelen, kapittel 2.3, kommer det frem at formålet med regnskapet er å vise bedriftens økonomiske stilling på et gitt tidspunkt. Bedriftene bruker regnskapet som et kommunikasjonsmiddel mot brukerne. Regnskapet må være forståelig, slik at brukeren kan ta beslutninger på grunnlag av hva som vises. Regnskapet må også være relevant, slik at brukerne kan ta de riktige avgjørelsene ut fra informasjonen de leser. Brukerne må kunne stole på informasjonen og vite at den er pålitelig, og de må kunne sammenligne regnskapene. Et annet moment som også er av viktighet, er nytteverdien. Virksomhetene må veie verdien av å fremskaffe informasjonen til brukerne, kontra kostnadene det er å fremskaffe dem.

Når man på eiendeler skal endre regnskapsfokus fra historiske og faktiske hendelsessyn, til et fremtidsrettet virkelig verdisyn, krever dette store endringer i regnskapsavdelingene. Man vil trenge omfattende opplæring og det kan være store merkostnader forbundet med innhenting av markedsdata. Ifølge IAS 16.39 kan virksomheten velge mellom kostprismodellen og verdireguleringsmodellen. I teoridelen, kapittel 2.3.1, kommer det frem at «virkelig verdibruk» er relevant, mens «historisk kost» er mest pålitelig. Det blir også hevdet at IFRS («International Financial Reporting Standards») har et krav om at regnskapet skal være pålitelig i kapittel 2.3.4. Siden kostprismodellen er den som er mest pålitelig både ifølge teori og de svarene virksomhetene gir, er det lett å se at denne modellen velges av flere hensyn.

Gruppe 1 mener det er for kostbart å endre regnskapsprinsipper. Virksomhetene har mest sannsynlig sett at nytteverdien ikke er stor nok til at de ønsker å bytte vurderingsregel.

De mener også at siden anleggsmidlene skal brukes i produksjonen, har de størst verdi når man fører dem etter kostprismodellen og deretter på resultatregnskapet som en kostnad ved avskrivning, fremfor en balanseføring av verdiendringene. Virksomhetene mener at verdireguleringsmodellen ikke gir noen relevans, og at kostprismodellen gir det beste bildet av eiendelene.

I gruppe 2 er det sammenlignbarhetsgrunnlaget som står som hovedargument for ikke å bruke verdireguleringsmodellen. Regnskapet skal ifølge teoridel kapittel 2.3.5 være sammenlignbart fra år til år og mellom bedriftene. Dersom regnskapet er pålitelig og relevant er også sammenlignbarheten til stede. Det kommer frem av svarene at brukerne av regnskapet er godt kjent med kostprismodellen, og mener denne gir det mest pålitelige grunnlaget for å ta beslutninger. Virksomhetene ønsker å sammenligne seg med hverandre, og dette er et argument for å bruke en forståelig og kjent vurderingsregel.

Sitatene: *«Jeg tror svaret på dette er mer avhengig av hva som er den anerkjente regnskapsmetoden i bransjen, enn hva som gir det mest korrekte regnskapet.»*, og: *«Så lenge valgmulighetene for bruk av anskaffelseskost og føring av varige driftsmidler er tilstede, vil vi videreføre den tradisjonen.»*, kan også knyttes opp mot kapittel 2.3.6 om regnskap som informasjonssystem. Virksomheten mener denne metoden er mest egnet som beslutningsgrunnlag. Man er nødt til å forstå regnskapet for å ta beslutninger. Det finnes en tradisjon for kostprismodellen og det er denne man har jobbet med. Forståelsen av modellen er fullstendig. Når alle virksomheter bruker den samme modellen og brukerne har forståelse av den, er sammenlignbarheten av virksomhetene mulig.

Svarene fra denne gruppen omfatter også pålitelighet og relevans. Man ser av sitatet at så lenge det er åpnet for kostprismodellen i lovverket til IFRS, ønsker bedriftene å bruke denne vurderingsformen. Det er denne modellen analytikerne vil ha og det er den de får. Det er denne modellen som gir størst nytteverdi for brukerne og gir mest stabilitet på balansen.

I teorien i kapittel 2.2.3, kommer det frem at når man ønsker å ta inn og synliggjøre urealiserte framtidigere inntekter, kommer dette i konflikt med hvordan virksomheten har utgifter som fører til inntekter. Man får et uhensiktsmessig og upålitelig regnskap.

Virksomhetene ønsker å ha et beslutningsgrunnlag som er pålitelig og relevant. Bedriften mener at verdireguleringsmodellen ikke danner et pålitelig, relevant, forståelig og sammenlignbart grunnlag for beslutninger.

I teorien i kapittel 2.2.3, kommer det også frem at man mener at den balanseorienterte måten å drive regnskap på kommer på kant med hvordan bedriftene skaper og betjener verdier. Man mener at verdiøkningen i en bedrift ikke forteller hvordan det går med virksomheten i det daglige. Mange av de svarene som er mottatt kan knyttes opp mot denne kritikken.

Virksomhetene i gruppe 3 mener at de ikke blir rikere eller fattigere av at de varige driftsmidlene får en økt eller redusert verdi. Man ser også av eksemplene i kapittel 2.4.3 at virkelig verdi reflekteres i verdireguleringsmodellen. Dette mener virksomhetene ikke er relevant for brukeren. Dette blir som i en privatøkonomi: Man kan ikke handle for mer en man faktisk fritt disponerer, selv om huset er verdt en formue. Dette har med at virksomheten har som mål å ha fortsatt drift. Verdiene i driftsmidlene kan ikke selges, siden inntekstgrunnlaget da forsvinner og virksomheten må avvikles.

I svarene fra gruppe 3 kan det leses at virksomheten mener at verdiendringene ikke reflekterer hvordan den operasjonelle driften i bedriften er. De mener at bruken av verdireguleringsregelen danner et dårlig beslutningsgrunnlag. Når virksomhetene mener at den ikke danner et godt nok beslutningsgrunnlag, ser man dette i sammenheng med relevans og pålitelighet. Endringene på balansen ved bruk av verdireguleringsmodellen skaper «støy» i finansregnskapet, og gjør at man ikke kan sammenligne fra år til år og mellom bedriftene.

Det at flere virksomheter mener at bruken av verdireguleringsmodellen ikke reflekterer den operasjonelle driften i konsernet, kan tolkes slik at denne modellen kan gjøre regnskapet vanskelig å forstå. Regnskapet skal ifølge teorien i kapittel 2.3.2 være forståelig, og argumentene som kommer fra flere av virksomhetene taler i mot bruk av verdireguleringsmodellen.

I svarene fra gruppe 4 er det mangel på marked som er hovedargument for å ikke bruke verdireguleringsmodellen. Et balanseorientert regnskap er ikke en rendyrket virkelig verdimodell. På grunn av måleproblemer på enkelte poster, lar ikke dette seg gjennomføre. Det kommer frem at mange av regnskapsprinsippene er abstrakte og uforståelige, slik at de er vanskelige å gjennomføre i praksis. Dette bekreftes også i kapittel 2.2.3. Et balanseorientert regnskap, der man bruker verdireguleringsmodellen, kan by på problemer når man skal bruke regnskapet rent praktisk.

Markedspris er ikke alltid like tilgjengelig og kan variere fra tid til tid. Dette sitatet understøtter nettopp dette argumentet: *«Å fastsette virkelig verdi på en enkel og praktisk måte, forutsetter også et fungerende marked hvor eiendeler/gjeld kan omsettes. Per i dag finnes det ikke relevante markeder for våre balanseposter».*

Virksomhetene er klar over at estimering av markedsverdi er vanskelig. Et tilgjengelig marked kan være fraværende på grunn av flere faktorer. Omstillingen av varige driftsmidler kan være en annen tungtveiende faktor. Maskiner og utstyr som produserer medisinske varer, kan ikke snu seg rundt og produsere for eksempel biler. Det er i tillegg knyttet store kostnader til å hente inn nye priser hver gang man avlegger regnskap. Hvis det er få interessenter i en virksomhet, er dette med på å skape et lite pålitelig marked. Bedriftene er klar over at et fungerende marked ikke eksisterer, noe som er et kriterium for bruk av vurderingsmodellen. Når takseringen må estimeres kan det gi store svingninger på balansen med et feilaktig inntrykk av virksomheten som resultat. Når verdiene ikke er pålitelige vil disse heller ikke vise den underliggende operasjonelle driften i virksomheten. Dette fører igjen til et dårligere beslutningsgrunnlag for brukerne av regnskapet. Man ser igjen at formålet med regnskapet er at det skal være forståelig, sammenlignbart, relevant og pålitelig. De svarene som bedriftene avgir, taler mot bruk av verdireguleringsmodellen.

I andre faktorer som nevnes, trekkes regelkunnskapen frem. Det er, som tidligere nevnt i teoridelen, store økonomiske konsekvenser ved å endre fra NGAAP («Norwegian Generally Accepted Accounting Principles») til IFRS. Det at man, ifølge kapittel 2.4 IAS 16.29, kan velge mellom kostprismodellen og verdireguleringsmodellen, kan også ha betydning for hvorfor man fortsetter med kostprismodellen. Kostprismodellens regler er virksomheten godt kjent med, og som hevdes å fungere på best måte i forhold til både forståelighet, sammenlignbarhet, relevans og påliteligheten i regnskapet. Man er kjent med de store kostnader ved å endre prinsipp i form av innhenting av markedspris, opplæring av rammeverket. I tillegg mener man at modellen gir ett ukorrekt bilde av de varige driftsmidlene. I stedet foretar man de verdiendringene som man behøver ved eventuelle opp- eller nedskrivninger.

På spørsmål om virksomheten vil bruke verdireguleringsmodellen hvis man kan inntekts- eller utgiftsføre, mottas ingen klare svar som tyder på at dette kan være et alternativ. Dette er en regel det virker som ingen av virksomhetene har vurdert å bruke.

I samtale med finansdirektøren i Pronova, blir dette nevnt som en teoretisk modell som man hører om, men som ikke blir brukt. I verdireguleringsmodellen kan verdiendringer balanseføres på et eget fond, slik som forklart i teoridelen.

Når argumentene taler så sterkt imot modellen, kan nedenstående sitat være forståelig og en god grunn for ikke å benytte den: «*Modellen gir et dårlig beslutningsgrunnlag*».

6. Konklusjon

I dette kapittelet presenteres resultater fra de undersøkelsene og det arbeidet som er gjort.

Introduksjon

Temaet for oppgaven var å finne ut hvor mange norske børsnoterte virksomheter som bruker verdireguleringsmodellen fremfor kostprismodellen når de verdsetter varige driftsmidler. I tillegg forsøkes spørsmålet om virksomhetens verdisetting av varige driftsmidler besvart. 87 regnskap ble gjennomgått og det ble tidlig funnet ut at ingen bruker verdireguleringsmodellen. En «mini survey»-undersøkelse ble deretter utført.

I tilleggsspørsmålet i problemstillingen, angående hvorfor virksomheter velger som de gjør, ble det mottatt svar på e-post fra 20 virksomheter. Det ble konkludert med hvorfor virksomhetene velger som de gjør ut i fra disse svarene.

Konklusjon

Ved spørsmålet om hvorfor virksomhetene velger vurderingsregel som de gjør, er det kostnadene ved bruken av verdireguleringsmodellen og det at regelen ikke gir sammenlignbare, pålitelig, relevante og forståelige regnskap, som kommer frem. Dette fordi det ikke finnes et fungerende marked som gjør at man kan benytte verdireguleringsmodellen i praksis. I tillegg til blir merkostnadene ved innhenting av markedsverdi opptil flere ganger i året vektlagt.

En annen grunn som ikke kommer like godt frem, men som er like tungtveiende som de andre to grunnene, er «tradisjonsfaktoren». Norske virksomheter har regnskapsført etter NGAAP i mange år. Man er opptatt av tradisjoner i Norge, både privat og i bedriftene. Det at man har så god kunnskap om kostprismodellen, og at den er så godt forankret i norske bedrifter, er et hovedargument i seg selv for å beholde den.

At virksomhetene velger som de gjør, kommer av at kostprismodellen gir det mest pålitelige, forståelige, sammenlignbare og relevante regnskapet, så lenge markedet uteblir og kostnaden ved å innhente markedspris ikke gir den korrekte nytteverdien. Dette, samt den lange tradisjonen for kostprismodellen, gjør at verdireguleringsmodellen ikke benyttes.

På grunnlag av vår konklusjon og svarene om at verdireguleringsmodellen gir et dårlig beslutningsgrunnlag, mener vi at verdireguleringsmodellen ikke vil bli brukt selv om verdiendringer kunne inntektsføres.

Referanseliste

[http://www.accountingexplained.com/financial-accounting/non-current-assets/valuation-of-fixed.assets.shtml](http://www.accountingexplained.com/financial-accounting/non-current-assets/valuation-of-fixed-assets.shtml)

<http://www.econa.no/virkelig-verdi-et-utfordrende-maalattributt>

Huneide J.E., Pedersen. K, Schwencke H.R., Haugen D.O. og Sørensen T. (2007)
«Årsregnskapet i teori og praksis». Gyldendal Akademisk.

«IFRS på norsk, forskrifter om internasjonale regnskapsstandarder». (2007). Den norske Revisjonsforening. 2.utgave.

Johannessen, A., Kristoffersen, L. & Tufte, P. A. (2005). «Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag». 2. utgave. Oslo. Abstrakt.

Kristoffersen Trond (2008). «Regnskapsteori». Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Kristoffersen Trond (2009). «Regnskapsteori». Oppgavebok. Berge. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Nyeng, F. (2004). «Vitenskapsteori for økonomer». Oslo. Abstrakt.

Professor ILia D Dichev (2008). *On the balance sheet- based model of financial reporting.*

www.revisorforeningen.no/d119250/overgang-til-internasjonale-regnskapsstandarder

Rognsaa, A. (2003). *Prosjektoppgaven: Krav til utforming* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Stenheim T. (2008). «Virkelig verdi - et utfordrende måleattributt». Magma.

www.sivilokonomene.no/ifrs-og-norske-regnskapsregler

Troye S.V & Grønhaug K. (1993). «Utredningsmetodikk. Hvordan skrive en utredning til glede for både deg selv og andre». Oslo. Tano. 3.utgave.

Vedlegg

Vedlegg I: Intervju av Knut Terje Fagerland

Spørsmål:

1. Vi skal kartlegge hvordan norske børsnoterte firma verdsetter eiendeler, og finne ut hva som er likhetene mellom de som eventuelt velger verdireguleringsmodellen.

Hva er din mening om dette?

2. Tror du det er stor variasjon blant norske firma når de velger hvordan de skal verdsetter eiendelene?
3. Vist det er slik at noen velger verdireguleringsmodellen, hva tror du er grunne til dette? Kan det eventuelt ha noe med gjeld og gjøre?
4. Viss det er slik at de fleste velger kostmodellen, hva tror du er grunne til det?

Hvorfor tror du norske firma velger det ene framfor det andre?

Hei Knut Terje.

Vi sendte deg noen spørsmål i desember. Vi sender de en gang til og håper du har bedre tid til og svare i januar. På forhand takk.:

Mvh Ann Kristin, Brit Mari og Beate

Spørsmål:

1. Vi skal kartlegge hvordan norske børsnoterte firma verdsetter eiendeler, og finne ut hva som er likhetene mellom de som eventuelt velger verdireguleringsmodellen.

Hva er din mening om dette? I den grad noen velger verdireguleringsmodellen i IAS 16 så har nok dette med at disse selskaper har driftsmidler hvor det er et mer eller mindre fungerende marked – altså mulighet for å estimere markedsverdi. For de fleste virksomheter med spesialtilpasset driftsutstyr vil dette ikke være tilfellet – hva er f.eks markedsverdien av Hydro aluminiumsverk på Karmøy? Ikke så mange markedstransaksjoner/kjøpere å observere her.... Driftsmidler hvor verdireguleringsmodellen er mest aktuell er kanskje innen shipping

og eiendom – dette fordi slike eiendeler typisk er mer homogene og man kan avlede markedsverdi ut fra faktiske transaksjoner for mer eller mindre sammenlignbare driftsmidler.

2. Tror du det er stor variasjon blant norske firma når de velger hvordan de skal verdsetter eiendelene? Jeg tror de aller fleste benytter kostbasert verdisseting – mest typisk unntak er nok investeringseiendom – dette reguleres imidlertid ikke av IAS 16 men av egen standard

3. Vist det er slik at noen velger verdireguleringsmodellen, hva tror du er grunne til dette? Kan det eventuelt ha noe med gjeld og gjøre?

I den grad noen benytter markedsverdi så er nok formålet å vise en mest mulig ”korrekt” verdi av selskapets egenkapital. I selskapets låneavtaler er det ofte klausuler som gir banken rett til å si opp lånet eller øke renten dersom egenkapitalandelen faller under et gitt nivå (såkalte covenants)– dette gir typisk selskapet insentiver til å øke den regnskapsmessige egenkapital.

4. Viss det er slik at de fleste velger kostmodellen, hva tror du er grunne til det? 1) Vanskelig å gi pålitelige estimater for virkelig verdi 2) ikke noe fungerende marked for driftsmidlene 3) unngå store variasjoner i regnskapsmessige resultater som følge av verdiendringer på driftsmidler

5. Hvorfor tror du norske firma velger det ene framfor det andre? Dere finner de fleste relevante argumenter i artikkelen ”On the Balance Sheet-Based Model of Financial Reporting” som ble gjennomgått I på kurset i høst.

Vedlegg II: Utvalget

ABG Sundal Collier Holding
Aktiv Kapital
Borgestad
Faktor Eigedom
Fornebu Utvikling
Northern Logistic Property
Norwegian Property
Olav Thon Eigedomsselskap
Acta Holding
Skiens Aktiemølle
Storm Real Estate
Voss-Veksel og Landmannsbank
Af Gruppen
AKVA Group
American Shipping Company
Comrod Communication
Goodtech
Green Reefers
Hexagon Composites
Infratek
Kverneland
Namsos Trafikkselskap
Norwegian Air Shuttle
Norwegians Car Carriers
Oceanteam
Belships
PSI Group
Simtronics
Solvang
Star Reefers Inc
Stolt-Nielsen
Teco Maritime
Tomra Systems
Veidekke
AGR Group
Aker
Aker Floating Production
Badger Explorer
Bergen Group
Bonheur
Cecon
Det Norske Oljeselskapet
DNO International

Electromagnetic Geoservices
DOF
Eidesvik Offshore
GTB Invest
Farstad Shipping
Fred.Olsen Production
Ganger Rolf
GC Rieber Shipping
Grenland Group
Havila Shipping
I.M.Skaugen
InterOil Exploration and
Production
Maritime Industrial Services
Norwegian Energy Company
Panoro Energy
Rem Offshore
Petrolia
SeaBird Exploration
Siem Offshore
Reservoir Exploration
Technology
Codfarmers
Aker Seafoods
Austevoll Seafood
Grieg Seafood
Cermaq
Domstein
Lerøy Seafood Group
Norway Pelagic
Rieber & Søn
Aker BioMarine
Algeta
Axis-Shields
Bionor Pharma
Biotec Pharmacon
Clavis Pharma
Navamedic
NattoPharma
NorDiag
Cellcura
PCI Biotech Holding
Pronova BioPharma
Atea
Blom
Bouvet

EDB ErgoGroup
Eltek
Fara
IDEX
Inmeta
Itera
Kitron
NetConnect
Nio Security
Nordic Semiconductor
Opera Software
Byggma
Intex Resources
Nordic Minding
Norske Skogindustrier
Scana Industrier
ScanArc
Gyldendal
Hurtigruten
Komplett
Kongsberg Automotive Holding
Polaris Media
Arendal Fossekompagni
Hafslund

Vedlegg III: E-post til utvalget

Hei

Vi er tre studenter fra HSH som holder på med Bachelor oppgaven.

Vi ønsket i utgangspunktet å kartlegge hvilke firma som bruker verdireguleringsmodellen ved klassifisering av eiendeler og gjeld framfor historisk kost modellen (anskaffelseskost). Vi ser at ingen bruker verdireguleringsmodellen, og lurer derfor på hvorfor dere har valgt anskaffelseskost modellen framfor verdireguleringsmodellen?

Ville dere anvendt verdireguleringsmodellen dersom dere kunne inntektsføre verdiendringene?

Dere er selvfølgelig anonyme i forhold til oppgaven.

Mvh

Brit Mari Olsen

Vedlegg IV: svar fra utvalget

1. Vi benytter oss av IFRS regnskapsprinsipper, men har i grunn ikke vurdert verdireguleringsmodellen ved klassifisering. Det å endre ett helt konsern mht nye metoder og prinsipper er en tung prosess og mye arbeid så det må være gode grunner for å begynne å endre modell mht presentasjon og klassifisering. I det praktiske liv så ønsker ikke leder for mange endringer + at man skal kunne sammenligne med tidligere år og andre i samme bransje, slik at det er tidkrevende å begynne å endre.
2. Vi kjører konsernregnskap etter IFRS. I dette innebærer det at det er Fair Value som skal legges til grunn. Vi fører regnskapet etter historisk kost, dette er en tradisjonell og funksjonell måte å føre regnskapet på. Denne kosten vurderes så ift en eventuell nedskrivning dersom evt nedskrivningsindikatorer inntreffer.
Verdireguleringsmodellen kjenner vi lite til. Så lenge Fair value legges til grunn, ser jeg det ikke som aktuelt å benytte denne modellen selv om vi kunne inntekstføre verdiendringene.
3. Jeg tror at "historisk" har man valgt dette fordi det gir minst endringer mot ordinære bokførte verdier. Når det er sagt mener vi at i vår virksomhet og med våre anleggsmidler har en verdiregulering lite å si på vår reelle drift og cash flow som egentlig er det som er viktig ved analyser. I hovedsak er våre anleggsmidler basert på fartøy, bygg og produksjonsutstyr og det å markedsvurdere disse anleggsmidlene gjør "oss" ikke rikere eller fattigere og i tillegg skaper det kun ekstra og unødvendige kostnader i forbindelse med rapportering. Det er nok verdsettelse og sensitivitetsanalyser på andre poster .
4. Jeg regner med at spørsmålet er begrenset til verdireguleringsmodellen i IAS 16. For investeringseiendom er det vel det mest vanlige å bruke virkelig verdi jfr. IAS 40.

Dersom dere også ser på dette kan dere ta kontakt medEiendom som har en stor eiendomsportefølje som vurderes etter IAS 40. (www.reitangruppen.no)

Litt mer innledningsvis: Det er vel noen som bruker verdireguleringsmodellen? Trodde dette var utbredt innen shipping og verdsettelse av skip.

Tilbake til spørsmålene deres:

Hvorfor dere har valgt anskaffelseskost modellen framfor verdireguleringsmodellen? I vår bedrift har vi pr. 31.12.2010 begrenset med varige driftsmidler i balansen, dvs ca MNOK 300. dett er i hovedsak maskiner. Det er ikke slik at verdien på gravemaskiner varierer så voldsomt i verdi (slik for eksempel skip kan gjøre). Historisk kost modellen med avskrivning over økonomisk levetid gir derfor et rettviseende bilde av vår resultat og balanse. I tillegg ønsker vi å ha en mist mulig balanse siden et av de viktigste nøkkeltallene er avkastning på investert kapital.

Ville dere anvendt verdireguleringsmodellen dersom dere kunne inntektsføre verdiendringene?

Jeg regner med at dere her mener inntektsført verdiendringene i motsetning til å føre verdireguleringen over egenkapitalen

Dette ville ikke endret på vurderingen over.

5. Din påstand er delvis riktig. Konsernregnskapet til vår bedrift er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet. Unntaket er derivater som er regnskapsført til virkelig verdi. Grunnlaget for vurdering av vurderingsprinsipper er basert på flere faktorer. Det kan være bransjerelatert, hva slags produkter en produserer, profil på selskap og balanse etc. Hvorvidt en kan anvende virkelig verdi-vurdering avhenger at virkelig verdi kan fastsettes på en pålitelig måte, selv om det ikke stilles krav til uavhengig verdsettelse. Dette er særlig vanskelig i de tilfeller hvor det ikke finnes observerbare markedspriser på for eksempel. produksjonsutstyr osv. Dette er vel hovedgrunnen til at vi i Kverneland har i hovedsak valgt å beholde anskaffelseskost modellen i vår vurdering av eiendeler og gjeld.

6. Når det gjelder valg av modell for bokføring av anleggsmidler, så er det flere årsaker til at vår bedrift ikke benytter verdireguleringsmodellen (i uprioritert rekkefølge):

“Sånn har det alltid vært”, dvs at både blant interne og eksterne brukere av regnskapet har man “lært seg” historisk kost og vet hva den innebærer

Økt arbeidsmengde ved å fremskaffe pålitelig måling

Eksterne kostnader ifbm pålitelig måling; utgifter til verdsetter/takstmann og lignende

Anleggsmidler er i hovedsak anskaffet for å produsere til de blir utrangert, dvs at output fra anleggsmidlene anses viktigere enn hva anleggsmidlene er verdt i seg selv

En siste faktor er at verdiendringer skal føres gjennom andre inntekter og kostnader, som er en tabell som svært få har et forhold til.

7. Det er nok flere grunner til at vi anvender anskaffelseskost. Den viktigste er nok at det ikke eksisterer et godt annenhåndsmarked for det vesentligste av de eiendeler og gjeld som vi har i balansen. Det blir således vanskelig å måle verdien pålitelig.

Når det er nevnt så er det ikke å stikke under en stol at det er langt enklere rent praktisk å anvende anskaffelseskost av flere grunner;

- Nå er det jo slik at en må ha en formening om verdien av eiendelene også ved anvendelse av anskaffelseskost da det foreligger nedskrivningsplikt ved verdifall, men da snakker vi om en ensidig justering av verdien (under anskaffelseskost).

Vurderingen gjøres kun ved indikasjon, dvs langt sjeldnere enn hver balansedag.

- Vi bruker NGAAP i selskapsregnskapet hvor oppskrivning/verdiøkning ikke er tillatt (med visse unntak). Det blir mer komplisert å utarbeide konsernregnskap etter IFRS med avvikende prinsipper fra selskapsregnskapet.

Dersom det hadde vært åpning for å bruke verdireguleringsmodellen med inntektsføring, tviler jeg på at vi ville valgt modellen. Da måtte vi hatt eiendeler eller

gjeld hvor vi kunne hentet verdier fra et eksisterende marked. Dersom det ikke foreligger et marked er det fryktlig vanskelig i praksis å vurdere virkelig verdi og ikke minst ressurskrevende. Det er etter mitt skjønn mer aktuelt for selskaper som har som hovedaktivitet å investere i eiendeler eller gjeld. Det ville kunne være misvisende for den type bransje vi er i da resultatet vil kunne, i langt større grad, være påvirket av svingninger i verdien på eiendeler/gjeld.

8. Før overgang til IFRS ble regnskapet ført etter NGAAP. I henhold til NGAAP er det ikke mulig å benytte verdireguleringsmodellen og vi valgte å ikke endre modell for verdisetting av våre eiendeler. Vi har heller ingen eiendeler eller gjeld som det ville være aktuelt å benytte verdireguleringsmodellen på.

9. Vårt valg om å bruke historisk kost beror hovedsakelig på at det er denne metoden som er enklest og mest praktisk å bruke.
Våre eiendeler og gjeld er knyttet til vår virksomhet som "produksjonsmidler" og ikke som en portefølje for videresalg i motsetning til feks en virksomhet som driver med omsetning av eiendommer. Her vil det være veldig viktig at verdien i balansen gjenspeiler virkelig verdi.

Det som er sentralt for oss er bidrag fra driften og vår kontantstrøm kontra det å måle balanseverdier.

Så lenge avskrivningstiden på anleggsmidler er riktig og intet dramatisk skjer ift disse så er historisk kost minus akkumulerte avskrivninger det beste uttrykket for virkelig verdi.

All kortsiktige fordringer og gjeld er stort sett til nominell verdi som i realitetet er virkelig verdi. Justeringer her er avsetninger for tap på krav og ukurans på lager.

Vi gjør også en vurdering av langsiktig gjeld men siden dette er ordinær finansiering så er også nominell verdi i realiteten virkelig verdi.

Å fastsette virkelig verdi på en enkelt og praktisk måte forutsetter også et fungerende marked hvor eiendeler / gjeld omsettes. Per idag finns det ikke relevante markeder for våre balanseposter.

På ditt siste spm så tror jeg at inntektsføring eller ikke av endringer i virkelig verdi ikke er så sentralt for oss. Virkelig verdi slår begge veier og forstyrrer bare bilde av hvordan vi driver. Som sagt fortjeneste og cashflow er viktigere. Vi har per idag allerede mulighet for å opplyse om spesielle forhold feks rundt balanseverdier i kommentarer og noter til regnskapet som går ut til våre investorer.

10. Jeg har ikke tenkt prinsipielt og dypt omkring emnet, men her en noen refleksjoner.

Dersom man gir slipp på historisk kost og laveste verdis prinsipp, bryter regnskapparadigmet sammen. Verdireguleringsmodellen framstår for meg som like fornuftig som argumentasjon av typen at enhver aktivitet som gjennomføres, foretas fordi ledelsen mener det skaper verdi for foramtiden, altså kan alt aktiveres, og man har ikke kostnader lenger!

Men kunne muligens presentere tilleggsinformasjon tilsvarende som eiendomsselskaper og rederier, der man viser en beregnet/påstått markedsverdi av anleggsmidlene. Angivelig for å kunne rapportere reell verdiutvikling uten å måtte gjøre stadige runder med salg og kjøp, men kanskje grunnen er å selv kunne sette balanseverdier og pynte regnskapet etter ønske? I et slikt paradigme kunne man ha rent fysiske balanser og kontantbasert resultat.

I hyperinflatriske økonomier kunne man forsvare verdireguleringsmodellen, men da er det vel mer formålstjenlig å velge en funksjonell valuta? – nesten alltid USD i Mellom- og Sørarmerika, Island og ECE-landene kunne bruke EUR osv - som reflekterer virksomhetens art.

Med fare for å framstå som luditt mener jeg altså at historisk kost og laveste verdis prinsipp er gode prinsipper som ikke bør fravikes.

11. Vi bruker primært anskaffelseskost. Hovedårsaken er at bruk av verdireguleringsmodellen krever at virkelig verdi på driftsmidlet kan fastsettes på en pålitelig måte. Dette er i praksis mer komplisert og omfattende enn bruk av anskaffelseskost. Når det er sagt foretas det kontinuerlig overvåkning av eiendeler og gjeld opp mot virkelig verdi, dog på et mer overordnet nivå. Ved vesentlige avvik foretas nedskrivning eller om levetiden øker reduseres avskrivningene.

Det viktigste for oss i denne sammenheng er at regnskapet i størst mulig grad gjenspeiler virkelig verdi. En mulighet for å inntektsføre eventuelle merverdier vil derfor ikke isolert sett gjøre at vi vil anvende verdireguleringsmodellen.

12. Jeg er litt usikker på hva du mener med verdireguleringsmodellen, men jeg antar du sikter til valg innenfor IFRS ? Når du snakker om eiendeler og gjeld i sin helhet, så vil vi (som trolig mange andre IFRS konsern) benytte oss av de valgmuligheter som

1. reflekterer og presenterer våre eiendeler og forpliktelser på best mulig måte overfor brukeren/leseren av regnskapsinformasjonen, 2. tilfredsstiller lovkrav, og 3. viser seg å være mest kostnadseffektive ift kompetanse (både ift økonomipersonell, krav til etterutdanning, evt innleie av eksterne bidragsytere mv).

Så lenge valgmulighetene for bruk av anskaffelseskost, for eksempel ift anskaffelse og føring av Varige driftsmidler, er tilstede så vil vi videreføre den tradisjonen.

For øvrig så er det poster som MÅ føres til virkelig verdi jf IFRS, og det gjøres naturligvis.

Ville dere anvendt verdireguleringsmodellen dersom dere kunne inntektsføre verdiendringene? Å føre løpende verdiendringer utover det vi gjør per i dag, og er forpliktet til å gjøre, ønskes ikke så fremt vi ikke ser at det vil gangne kvaliteten på regnskapet. Husk at vi i tillegg til å tilfredsstille lovmessige krav også har en motpart (brukerne av regnskapet) som skal forstå våre valg og kunne tolke regnskapet. Mange brukere kjenner de tradisjonelle metodene best. Inntektsføringen av verdiendringer er mer en regnskapsmessig teknikalitet enn reel cash-effekt.

13. Jeg antar du i spørsmålet sikter til verdiregulering etter IAS 16.

Det er primært to årsaker til at vi valgte anskaffelseskostmodellen. For det første vil det være betydelige måleproblemer knyttet til de aktuelle eiendelene pga. manglende markedsverdi/sammenlignbare transaksjoner. Spesielt maskiner, men også til en viss grad bygninger vil være spesialtilpasset. Videre er mange av eiendommene lokalisert i mindre sentrale områder som gjør verdsettelsen ekstra krevende.

For det andre anså vi ikke dette som så vesentlig informasjon for regnskapsbrukeren at det var ønskelig å anvende resurser på verdsettelse mm.

En potensiell inntektsføring vil neppe endre dette synet. Vår bedrifts fokus er den underliggende drift og verdiskapning som følge av dette.

14. bedrift har flere forretningsområder som er relativt kapitaltunge, med anlegg og utstyr som kan være vanskelig å taksere og virkelig verdi må da estimeres. Dette kan medføre til dels vesentlige og tilfeldige svingninger i verdi, med betydning for avkastningsprosent og egenkapital for konsernet/forretningsområdene. Bruk av verdireguleringsmodellen vil medføre regnskapsføring av elementer som ikke reflekterer operasjonell drift i konsernet/forretningsområdene, noe vi ikke ønsker. Et annet forhold verdt å nevne er utfordringene med å skaffe gode og pålitelige estimater på virkelig verdi, men det er først og fremst at verdiendringene ikke reflekterer underliggende operasjonell drift som er hovedårsaken til valget vårt. Vi ville ikke anvendt verdireguleringsmodellen dersom verdiendringene kunne vært inntektsført.

15. Vi benytter anskaffelseskost fordi det er det som er mest anvendt og gir et godt bilde av situasjonen. Nei det vill ikke vært aktuelt å inntektsføre.

16. Vi har valgt historisk kost modellen for å få et mer stabilt og mer forutsigbart regnskap og i tillegg kan det være vanskelig å beregne virkelig verdi på mange av eiendelene våre da de ikke omsettes på det frie markedet. Nei, vi ville ikke ha anvendt verdireguleringsmodellen, da det er vanskelig å få en riktig virkelig verdi.

17. Kort oppsummert kan man ikke velge fritt hvilke modeller man vil bruke. Man må ta utgangspunkt i regnskapsloven. Og med regnskapsloven som utgangspunkt har vi et tosporssystem i Norge. Man må enten følge IFRS retningen eller Norsk God Regnskapsskikk (NGAAP).

Børsnoterte foretak som Lerøy Seafood Group ASA (LSG) må følge IFRS i sitt konsernregnskap, mens andre foretak kan velge. Men da velger de fleste NGAAP.

Mens NGAAP bygger på historisk kost prinsippet (resultatorientert), bygger IFRS på virkelig verdi (balanseorientert). Men det gjelder ikke alle eiendeler og gjeldsposter. En av de vesentligste eiendelene som LSG eier er beholdning av levende fisk i sjø (biomasse). Denne verdsettes til virkelig verdi slik IFRS krever. Og verdiendringen føres over resultatet.

Hvis man kunne velge fritt (rent hypotetisk), ville man sannsynligvis tatt et valg basert på hva som gav best mulig informasjon til brukeren. Hva brukeren fokuserer på er vil være avhengig av flere faktorer. Ulike brukere har ulike behov.

Når det gjelder vårt regnskap så kan jeg trekke frem et eksempel. At fisken som er i sjøen endrer verdi fra kvartal til kvartal kan være veldig forvirrende for mange, og gjøre

regnskapet vanskeligere. Eksempelvis vil man i et kvartal med gode priser få mange millioner ekstra i overskudd pga økt beholdningsverdi. Men denne positive verdiendringen kan fort bli negativ i en senere periode. Spesielt i vår bransje når vi vet at det tar to før fisken slaktes. Da kan selskapets resultat (EBIT) være for mye påvirket av spotpris (en faktor man ikke kan kontrollere), mer enn ledelsens dyktighet og selskapets konkurranseevne. I dag ser vi at en del analytikere ikke forstår dette.

Driver man i en annen bransje, eksempelvis investeringseiendom, kan IFRS reglene med bokføring til virkelig verdi være mer passende. Da vil brukeren ofte være opptatt av hva eiendomsmassen er verdt akkurat i øyeblikket.

Regnskapsreglene er nok i bevegelse fra historisk kost og over til virkelig verdi, ettersom IFRS får mer og mer innflytelse på NGAAP. For virksomheter som kan velge mellom ulike løsninger innenfor NGAAP (virkelig verdi vs historisk kost) velger nok de fleste historisk kost som prinsipp. Dette fordi det tradisjonsbetinget (det brukerne forventer), det er enklere, og det er billigere. Vi må huske at det er mange regnskapsprodusenter som ikke har noen som helst bakgrunn innenfor finans, og da vil IFRS løsningen fort bli vanskelig.

I konsern så er det morselskapet som bestemmer regnskapsprinsippene til sine døtre pga regelen om konsistent prinsippanvendelse innenfor konsernet. Derfor har vi valgt å la alle våre døtre bruke tradisjonell NGAAP som alle våre døtre behersker, og så justerer vi for IFRS på konsernnivå.

18. Beklager sent svar! Vi eier og drifte supply skip. Hvis vi skal føre skipene opp til markedsverdi kan dette føre til store utslag i balanse / resultat fra periode til periode.

Vi må også innhente megleranslag kvartalsvis, noe som i seg selv også er kostbart. Informasjonsverdien for brukerne vil være begrenset da de justerer for egne oppfatninger av verdier. Vi opplyser uansett i kvartalsrapportene hva som er siste megleranslag og verdijustert egenkapital. For kortsiktige investeringer i aksjer, obligasjoner og lignende fører vi dette opp i balansen til markedsverdi. Verdiendringer føres direkte mot egenkapitalen, og resultatføres ved realisasjon.

19. Hoveddelen av vår bedrifts eiendeler er i stor grad spesialisert, og spesialtilpasset utstyr, hvor det i liten eller ingen grad eksisterer noe effektivt annenhåndsmarked der en kan måle verdi av utstyret. Videre går også selskapet på kortere kontrakter (fra 1 mnd til 2-3 år), sett ift. eiendelenes levetid, og det er således være vanskelig å gjøre et rimelig estimat på forventet cash flow fra eiendelene over levetiden.

Som følge av overnevnte vil det nok, uavhengig av hvordan verdiendring resultatføres, innebære at selskapet vil benytte historisk kost/recoverable amount (jf. IAS 36) som balanseverdi i uoverskuelig fremtid.

20. For det første mente han at det at alle brukte kostprismodellen har en selvforsterkende effekt. De rapporterte til analytikere som etterspurde info. De rapporterer det de etterspør. Analytikerene ønske sammenlignbarhet. og det får de når alle bedrifter brukker samme vurderingsregler. Han mener veridreguleringsmodellen ikke gir noe reel verdi , pga det er ikke alltid like lett og få den rette markeds verdien.

Hvis en virksomhet bytter modell, vil brukerne av regnskapet ønske og se bort fra verdiregningmodellen for og få en mest mulig sammenlignbarhet med andre virksomheter.

For det andre mente han at dette var mer interessant hvis man drev med investeringseinedom. Men som han sa her er det egne regler. Man er ikke rikere selv om man har en bygning/produksjonsutstyr som er mer verdt i år enn i fjor. man kan ikke av den grunnen ut og verken investere eller handle uhemmet.

Hna mener at denne modellen gir ett dårlig beslutningsgrunnlag

Hvis man skal ha fortsatt drift er denne modellen uinteressant men om man skal utvikle bedrifter eller selge ønsker man og få en markeds verdi.

Han sammenligner med privat økonomi. skal man kjøpe seg ett hus og ha det i 30 år, er det likegyldig hva verdistigningen er når man kun har bodd der i 3 år. man skal bo der i 27 år til.

Vedlegg V: Utvalg med org.nr

<u>Finans</u>		<u>Industri</u>		<u>Energi</u>		<u>Konsumvare</u>		<u>Helse</u>	
Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr
ABG Sundal Collier Holding	961095026	Af Gruppen	938702675	AGR Group	986922113	Codfarmers	984186614	Aker BioMarine	950293225
Aktiv Kapital	960545397	AKVA Group	931693670	Aker	886581432	Aker Seafoods	986392858	Algeta	979380593
Borgestad	920639674	American Shipping Company	988228397	Aker Floating Production	989628615	Austevoll Seafood	929975200	Axis-Shields	937237502
Faktor Eigedom	983892876	Comrod Communication	990295697	Badger Explorer	985955107	Grieg Seafood	946598038	Bionor Pharma	966033967
Fornebu Utvikling	990530297	Goodtech	914769922	Bergen Group	991279539	Cermaq	971647949	Biotec Pharmacon	959033560
Northern Logistic Property	989622668	Green Reefers	922493626	Bonheur	830357432	Domstein	960756932	Clavis Pharma	983733506
Norwegian Property	988622036	Hexagon Composites	938992185	Cecon	938803595	Lerøy Seafood Group	975350940	Navamedic	985012059
Olav Thon Eigedomsselskap	914594685	Infratek	984277016	Deep Sea Supply	990397090	Norway Pelagic	989094823	NattoPharma	987774339
Acta Holding	979867654	Kverneland	913661346	Det Norske Oljeselskapet	989795848	Rieber & Søn	914709628	NorDiag	984648820
Skien Aktiemølle	915929265	Namsos Trafikkselskap	814520242	DNO International	921526121	Morpol	895465232	Cellcura	980040461
Storm Real Estate	990727007	Norwegian Air Shuttle	965920358	Electromagnetic Geoservices	984195486			PCI Biotech Holding	991036393
Voss-Veksel og Landmannsbank	817244742	Norwegians Car Carriers	910411616	DOF	935349230			Pronova BioPharma	988028495
		Oceanteam	988788945	Eidesvik Offshore	986942785				
		Belships	930776793	GTB Invest	980585522				
		PSI Group	982769221	Farstad Shipping	934021592				
		SAS AB	986202102	Fred.Olsen Production	930366323				
		Simtronics	990212686	Ganger Rolf	930357618				
		Solvang	990049661	GC Rieber Shipping	987974532				
		Star Reefers Inc	978644384	Norse Energy Corp	971099216				
		Stolt-Nielsen	935465923	Grenland Group	987316039				
		Teco Maritime	964750882	Havila Shipping	882811972				
		Tomra Systems	927124238	I.M.Skaugen	977241774				

Veidekke	917103801	InterOil Exploration and Production	988247006
Wilh. Wilhelmsen	995216604	Maritime Industrial Services	870996322
		Norwegian Energy Company	987989297
		Northern Offshore	969939851
		Panoro Energy	994051067
		Rem Offshore	989284339
		Petrolia	977321484
		Saga Tankers	995359774
		SeaBird Exploration	977236371
		Siem Offshore	990673586
		Reservoir Exploration Technology	984487819

<u>IT</u>		<u>Material</u>		<u>Forbruksvare</u>		<u>Forsyning/ Telecom</u>	
Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr
Apptix	988028495	Byggma	979165285	Gyldendal	812206222	Arendal Fossekompani	910261525
Atea	920237126	Intex Resources	976094875	Hurtigruten	914904633	Hafslund	912230252
Birdstep Technology	977037093			Komplett	980213250		
Blom	910686909	Nordic Minding	989796739	Kongsberg Automotive Holding	942593821		
Bouvet	974442167	Norske Skogindustrier	911750961	Polaris Media	992614145		
EDB ErgoGroup	934382404						
Eltek	824545022	Scana Industrier	928613941				
Fara	989112007	ScanArc	986558926				
IDEX	976846923						
Inmeta	981125592						
Itera	980250547						
Kitron	976605713						
NetConnect	991674446						
Nio Security	988015849						
Nordic Semiconductor	966011726						
Opera Software	974529459						

Vedlegg VI: Sendt E-post

Bedrift	Vurdering av eiendeler og gjeld	Sendt mail	Svart	Purring
ABG Sundal Collier Holding	Historisk kostprinsipp, s 10	ok		
Aktiv Kapital	Historisk kostprinsipp, s 13	ok		
Borgestad	Historisk kostprinsipp, s 10	ok		
Faktor Eigedom	Historisk kostprinsipp, s 27	ok		
Fornebu Utvikling	Historisk kostprinsipp, s 7	ok		
Northern Logistic Property	Historisk kostprinsipp, invest. Eigedommar til virkelig verdi, s 6	ok		
Norwegian Property	Historisk kostprinsipp, invest. Eigedommar til virkelig verdi, s 16	ok		
Olav Thon Eigedomsselskap	Historisk kostprinsipp, s 7	ok		
Acta Holding	Historisk kostprinsipp, s 9	ok		
Skiens Aktiemølle	Historisk kostprinsipp, s 7	ok		
Storm Real Estate	Historisk kostprinsipp, s 33	Ingen mail		
Voss-Veksel og Landmannsbank	Historisk kostprinsipp, s 18	Ingen mail		
Af Gruppen	Historisk kostprinsipp, s.20	ok	ok	
AKVA Group	Historisk kostprinsipp, s.19	ok		
American Shipping Company	Historisk kostprinsipp, s.13	ok		
Comrod Communication	Historisk kostprinsipp, s.25	ok		
Goodtech	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.52	ingen mail		
Green Reefers	Historisk kostprinsipp, s.22	ok		
Hexagon Composites	Historisk kostprinsipp, s.41	ok		
Infratek	Historisk kostprinsipp, s.48	ok		
Kverneland	Historisk kostprinsipp, s.30	ok	ok	
Namsos Trafikkselskap	Historisk kostprinsipp, s.13	ok		

Norwegian Air Shuttle	Historisk kostprinsipp, s.32	ok	
Norwegians Car Carriers	Historisk kostprinsipp, s.35	ok	
Oceanteam	Historisk kostprinsipp, s 41	ok	
Belships	Historisk kostprinsipp, s.23	ok	
PSI Group	Historisk kostprinsipp, med unntak, s 8	ok	
Simtronics	Hstorisk kostprinsipp, s.6	ok	
Solvang	Laveste verdis prinsipp, s.8 ??	ok	ok
Star Reefers Inc	Historisk kostprinsipp, s 6	ok	ok
Stolt-Nielsen	Historisk kostprinsipp, s 10	Ingen mail	
Teco Maritime	Historisk kostprinsipp, s.6	ok	ok
Tomra Systems	Historisk kostprinsipp, s.22	ok	ok
Veidekke	Historisk kostprinsipp,s.21	ok	
AGR Group	Historisk kostprinsipp, s.38	ok	
Aker	Historisk kostprinsipp, invest. Eigedommar til virkelig verdi, s 39	ok	
Aker Floating Production	Historisk kostprinsipp, s 7	ok	feil mailadr
Badger Explorer	Historisk kostprinsipp, s.21	ok	ok
Bergen Group	Historisk kostprinsipp, med unntak, s 14	ok	ok
Bonheur	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.29	Ingen mail	
Cecon	Historisk kostprinsipp, s.58	ok	ok
Det Norske Oljeselskapet	Historisk kostprinsipp, s.28	ok	ok
DNO International	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.23	ok	ok
Electromagnetic Geoservices	Historisk kostprinsipp, s 15	ok	ok
DOF	Historisk kostprinsipp, s.16	ok	ok
Eidesvik Offshore	Historisk kostprinsipp, s.33	ok	ok
GTB Invest	Historisk kostprinsipp, s.24	ok	ok
Farstad Shipping	Historisk kostprinsipp, s.93	ok	ok

Fred.Olsen Production	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.18	ok	ok
Ganger Rolf	Historisk kostprinsipp, s.64	Ingen mail	
GC Rieber Shipping	Historisk kostprinsipp, s.18	ok	ok
Grenland Group	Historisk kostprinsipp, s.45	ok	ok
Havila Shipping	Historisk kostprinsipp, s.33	ok	ok
I.M.Skaugen	Historisk kostprinsippet, med unntak, s.29	ok	ok
InterOil Exploration and Production	Historisk kostprinsippet, s.23	ok	ok
Maritime Industrial Services	Historisk kostprinsipp, s 11	Ingen mail	
Norwegian Energy Company	Historisk kostprinsipp, s 19	ok	ok
Panoro Energy	Historisk kostprinsipp, s.5	ingen mail	
Rem Offshore	Historisk kostprinsipp, s.27	ok	ok
Petrolia	Historisk kostprinsippet, s.32	ok	ok
SeaBird Exploration	Historisk kostprinsipp, s 8	ok	ok
Siem Offshore	Historisk kostprinsipp, s 13	ok	ok
Reservoir Exploration Technology	Historisk kostprinsipp,s.92	ok	ok
Codfarmers	Historisk kostprinsipp, s.25	ok	ok
Aker Seafoods	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.16	ok	ok
Austevoll Seafood	Historisk kostprinsipp, s.9	ok	ok
Grieg Seafood	Historisk kostprinsipp, s.22	ok	ok
Cermaq	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.20	Ingen mail	
Domstein	Historisk kostprnsipp, s.32	ok	ok
Lerøy Seafood Group	Historisk kostprinsipp, s.17	ok	ok
Norway Pelagic	Historisk kostprinsipp, s.31	ok	ok
Rieber & Søn	Historisk kostprinsipp, s.8	ok	ok
Aker BioMarine	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.23	ok	ok
Algeta	Historisk kostprinsipp, s.53	ok	

Axis-Shields	Historisk kostprinsipp, s 6	ok	ok
Bionor Pharma	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.7	Ingen mail	ok
Biotec Pharmacon	Historisk kostprinsipp, s.19	ok	
Clavis Pharma	Historisk kostprinsipp, s.16	ok	ok
Navamedic	Historisk kostprinsipp, s.28	ok	ok
NattoPharma	Historisk kostprinsipp, s.8	Ingen mail	
NorDiag	Historisk kostprinsipp, s.7	ok	ok
Cellcura	Historisk kostprinsipp, s 7	ok	
PCI Biotech Holding	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.20	ok	ok
Pronova BioPharma	Historisk kostprinsipp, s.73	ok	ok
Atea	Historisk kostprinsipp, s.28	ok	ok
Blom	Historisk kostprinsippet, s.35	ok	ok
Bouvet	Historisk kostprinsippet, s.9	ok	ok
EDB ErgoGroup	Historisk kostprinsipp, med unntak, s 55	ok	ok
Eltek	Historisk kostprinsipp, s.9	ok	ok
Fara	Historisk kostprinsipp, s	ok	
IDEX	Historisk kostprinsippet, s.49	ok	ok ok
Inmeta	Historisk kostprinsipp, s.10	ok	ok
Itera	Historisk kostprinsippet, s.7	ok	ok
Kitron	Historisk kostprinsippet, s.20	ok	ok ok
NetConnect	Historisk kostprinsipp, s.10	Ingen mail	
Nio Security	Historisk kostprinsipp, s 8	Ingen mail	
Nordic Semiconductor	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.7	Ingen mail	
Opera Software	Historisk kostprinsipp, s.87	Ingen mail	
Byggma	Historisk kostprinsippet, s.21	ok	ok
Intex Resources	Historisk kostprinsipp, s 14	ok	ok

Nordic Minding	Historisk kostprinsippet, s.42	Ingen mail	
Norske Skogindustrier	Historisk kostprinsipp, s.38	ok	
Scana Industrier	Historisk kostprinsipp, med unntak, s.67	ok	ok
ScanArc	Historisk kostprinsipp, s.11	Ingen mail	
Gyldendal	Historisk kostprinsipp, s.39	ok	ok
Hurtigruten	Historisk kostprinsipp, s.24	ok	
Komplett	Historisk kostprinsipp, s.44	ok	ok
Kongsberg Automotive Holding	Historisk kostprinsipp, s.7	ok	ok
Polaris Media	Historisk kostprinsipp, med unntak, s 76	ok	ok
Arendal Fossekompagni	Historisk kostprinsipp, med unntak, s 5	ok	ok
Hafslund	Historisk kostprinsipp, s 5	ok	ok

Vedlegg VII: Utvalg

<u>1 Finans</u>	<u>Industri</u>	<u>Energi</u>	<u>Konsumvare</u>
2 ABG Sundal Collier Holding	Af Gruppen	Aker	Aker Seafoods
3 Acta Holding	Belships	Bergen Group	Austevoll Seafood
4 Aktiv Kapital	Comrod Communication	Bonheur	Bakkafrost
5 Faktor Eigedom	Eitzen Chemical	BW Offshore Limited	Cermaq
6 Fornebu Utvikling	Eitzen Maritime Service	Deep Sea Supply	Codfarmers
7 Imarex	Goodtech	Det Norske Oljeselskapet	Copeinca
8 Norwegian Property	Green Reefers	Electromagnetic Geoservices	Domstein
9 Northern Logistic Property	Hexagon Composites	DNO International	Grieg Seafood
10 Olav Thon Eigedomsselskap	Infratek	Dockwise	Lerøy Seafood Group
11 Protector Forsikring	JinhuimShipping and Transportation	DOF	Morpol
12 Skiens Aktiemølle	Kongsberg Gruppen	Eidesvik Offshore	Norway Pelagic
13 Storm Real Estate	Kverneland	Fairstar Heavy Transport	Rieber & Søn
14 Voss-Veksel og Landmannsbank	Norwegian Air Shuttle	Farstad Shipping	SalMar
15 Havila Ariel	Oceanteam	Ganger Rolf	Aqua Bio Technology
16 RomReal	Oddfjell ser. A	Golar LNG	<i>Camposol Holding</i>
17 Zoncolan ASA	Oddfjell ser.B	GTB Invest	The Scottish Salmon Company
18 Borgestad	Repant	Norse Energy Corp	
19	SAS AB	Northern Offshore	
20	Simtronics	Norwegian Energy Company	
21	Stolt-Nielsen	PA Resources	
22	Teco Maritime	Panoro Energy	
23	Tomra Systems	Petrolia	

24	TTS Group	Reservoir Exploration Technology
25	Veidekke	Rocksource
26	Wilh. Wilhelmsen	SeaBird Exploration
27	Wilh. Wilhelmsen Holding ser. A	SeaWell Limited
28	AKVA Group	Siem Offshore
29	American Shipping Company	Songa Offshore
30	Camillo Eitzen & Co	Wentworth Resources
31	Namsos Trafikkselskap	AGR Group
32	NEAS	Aker Floating Production
33	Norwegians Car Carriers	EOC
34	PSI Group	Floated International
35	Solvang	Fred.Olsen Production
36	Star Reefers Inc	GC Rieber Shipping
37	Tide	Grenland Group
38	Wilh. Wilhelmsen Holding ser. B	Havila Shipping
39	Wilson	I.M.Skaugen
40	Aker Philadelphia Shipyard ASA	InterOil Exploration and Production
41	Borgestad Industries	Maritime Industrial Services
42	Sølvtrans Holdings	Solstad Offshore
43		Badger Explorer
44		Bridge Energy
45		Cecon
46		Flex LNG
47		Golar LNG Energy
48		Nexus Floating Production
49		Polarcus

50	Rem Offshore
51	Remedial (Cyprus) Plc.
52	Saga Tankers
53	Spectrum
54	Transeuro Energy Corp.

Kommentar til utval:

Sidan excel velger same tall flere ganger har me gjort utvalget større enn 50%.

Utval: 50% * 17 = 8,5 (9 stk)

50% * 41 = 20,5 (21 stk)

50% * 53 = 26,5 (27 stk)

50% * 16 = 8 (8 stk)

13	21	9	15
12	3	5	12
11	8	28	4
2	25	3	5
18	27	44	5
16	15	47	14
11	38	9	3
18	8	45	11
11	4	24	12
16	2	8	5
4	24	34	10
13	25	45	3
6	26	51	5
18	8	7	2
	18	47	

25	34
30	20
42	37
7	22
9	45
10	28
33	54
22	22
23	50
18	5
6	7
35	42
25	26
16	40
4	26
	31
	45
	32
	2

<u>Helse</u>	<u>IT</u>	<u>Material</u>	<u>Forbruksvarer</u>	<u>Forsyning/ telecom</u>
Algeta	Apptix	Avocet Mining	BWG Homes	Hafslund ser A
Bionor Pharma	Atea	Crew Gold Corporation	Ekornes	Hafslund ser B
Biotec Pharmacon	Blom	IGE Resources	Hurtigruten	Arendal Fossekompagni
Clavis Pharma	EDB ErgoGroup	Intex Resources	Kongsberg Automotive Holding	Telio Holding
ContextVision	Eltek	Norske Skogindustrier	Gyldendal	
DiaGenic	Fara	Northland Resources	Komplett	
ORIGIO	Ignis	Scana Industrier	Polaris Media	
Photocure	Inmeta	Byggma	Shine	
Pronova BioPharma	Kitron	Dannemora Mineral		
Aker BioMarine	Mamut	London Minding		
Axis-Shields	Nordic Semiconductor	Nordic Minding		
Medi-Stim	Opera Software	ScanArc		
Navamedic	Q-free			
Cellcura	Vizrt			
NattoPharma	Birdstep Technology			
PCI Biotech Holding	Bouvet			
NorDiag	Data Respons			
	Dolphin Group			
	Itera			
	Nio Security			
	IDEX			
	NetConnect			
	Thin Film Electronics			

50% * 17 = 8,5 (9 stk)

50% * 23 = 11,5 (12 stk)

50% * 12 = 6 (6 stk)

50% * 8 = 4 (4 stk)

50% * 4 = 2 (2 stk)

9	20	7	9	4
15	2	3	5	2
8	23	4	6	4
3	13	4	5	4
16	11	7	8	5
2	3	11	5	
14	14	3	2	
7	12	2	6	
17	8	9	6	
5	10	6		
9	23	10		
12	7	7		
16	3	4		
4	22	7		
5	19	2		
	4	5		
	14			
	13			
	24			
	12			
	3			
	8			
	10			
	22			
	2			
	11			

Vedlegg VIII: Kategoriene med org.nr

<u>Industri</u>		<u>Energi</u>		<u>Konsumvare</u>		<u>Helse</u>	
Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr
Af Gruppen	938702675	AGR Group	986922113	Bakkafrost		Aker BioMarine	950293225
AKVA Group	931693670	Aker		Aker Seafoods	986392858	Algeta	979380593
American Shipping Company	988228397	Aker Floating Production	989628615	Austevoll Seafood	929975200	Axis-Shields	937237502
Comrod Communication	990295697	Badger Explorer	985955107	<i>Camposol Holding</i>		Bionor Pharma	966033967
Goodtech	914769922	Bergen Group	991279539	Cermaq	971647949	Biotec Pharmacon	959033560
Green Reefers	922493626	Bonheur	830357432	Domstein	960756932	Clavis Pharma	983733506
Hexagon Composites	938992185	Cecon	938803595	Lerøy Seafood Group	975350940	Medi-Stim	
Infratek	984277016	Deep Sea Supply	990397090	Norway Pelagic	989094823	NattoPharma	987774339
Kverneland	913661346	Det Norske Oljeselskapet	989795848	Rieber & Søn	914709628	NorDiag	984648820
Namsos Trafikkselskap	814520242	DNO International	921526121	The Scottish Salmon Company		ORIGIO	
Norwegian Air Shuttle	965920358	Dockwise				PCI Biotech Holding	991036393
Norwegians Car Carriers	910411616	DOF	935349230			Pronova BioPharma	988028495
Oceanteam	988788945	Eidesvik Offshore	986942785				
Oddfjell ser.B		Fairstar Heavy Transport					
PSI Group	982769221	Farstad Shipping	934021592				
SAS AB	986202102	Fred.Olsen Production	930366323				
Simtronics	990212686	Ganger Rolf	930357618				
Solvang	990049661	GC Rieber Shipping	987974532				
Star Reefers Inc	978644384	Golar LNG					
Stolt-Nielsen	935465923	Grenland Group	987316039				
Teco Maritime	964750882	Havila Shipping	882811972				

Tomra Systems	927124238	I.M.Skaugen	977241774
Veidekke	917103801	InterOil Exploration and Production	988247006
Wilh. Wilhelmsen	995216604	Maritime Industrial Services	870996322
		Norwegian Energy Company	987989297
		PA Resources	
		Panoro Energy	994051067
		Rem Offshore	989284339
		Remedial (Cyprus) Plc.	
		Saga Tankers	995359774
		SeaBird Exploration	977236371
		Siem Offshore	990673586
		Wentworth Resources	

<u>IT</u>		<u>Material</u>		<u>Forbruksvare</u>		<u>Forsyning/ Telecom</u>	
Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr	Bedrift	Org. Nr
Aptix	988028495	Byggma	979165285	Gyldendal	812206222	Arendal Fossekompani	910261525
Atea	920237126	Dannemora Mineral		Hurtigruten	914904633	Hafslund ser B	912230252
Birdstep Technology	977037093	London Minding		Komplett	980213250		
Blom	910686909	Nordic Minding	989796739	Kongsberg Automotive Holding	942593821		
Bouvet	974442167	Norske Skogindustrier	911750961	Polaris Media	992614145		
EDB ErgoGroup	934382404	Northland Resources					
Eltek	824545022	Scana Industrier	928613941				
Fara	989112007	ScanArc	986558926				
IDEX	976846923						
Inmeta	981125592						
Itera	980250547						
Kitron	976605713						
NetConnect	991674446						
Nio Security	988015849						
Nordic Semiconductor	966011726						
Opera Software	974529459						